

Epyreu

'Ga amũ 'awa ka'arana kwasiaa imonou judeu 'gã nupe, Jejuí 'ga ree 'gã mu'jaawamũ rakue. Nikwaawi jane ikwasiaarera. A'ere na'ga etee rũi ikwasiari. Janeruwarete 'ga 'Agesagea ikwasiarukaa 'ga upe. A'eramũ 'ga ikwasiaa imonou 'gã nupe rakue. Judeu 'gã ner irũa epyreua.

Janeruwarete 'ga ra'yrarete 'ga

¹ Ymã Janeruwarete 'ga oporogytau oje'ega mome'wara 'gã nupe etee rakue. Mama'ea nanẽ 'ga iapou opãjẽ mũ ojee 'gã mueapyoukaawamũ. Meewei futat 'ga 'gã mueapyou oporogyta are rakue. Namueapyopawi 'ga 'gã ywawuje tee wemifutar are rakue. Inãinãni'ĩ etee ra'ne 'ga imome'wau 'gã amũ nupe. A'ere 'ga anure inãinãni'ĩ etee oporogyta mũ mome'wau 'gã amũ nupe nũ. Ojeupe 'ga porogytaawer imũ etee futat 'ga je'ega mome'wara 'gã 'ga je'ega mome'wau ajemogyau janeypy 'gã nupe rakue. ² A'ere ako 'ga 'awamũ 'ga je'egi wa'yrarete 'ga upe rai'ĩ. A'eramũ ako 'ga ra'yra 'ga te jane mueapyou 'ga je'eg are ai'ĩ. Nikwaawi futari jane Jarejuwarete 'ga rakue. A'ere jane 'ga ra'yra 'ga resakawe jane Jarejuwarete 'ga kwaawi. Mama'ea 'ga iapoukaa wa'yra 'ga upe rakue. Ywy, ywak, ipypewat. Mĩmera 'ga wapoukat wa'yrarete 'ga upe rakue. 'Ga futat 'jau wa'yra 'ga upe rakue: “Anure nipo je ene mõi mama'e jarareteramũ”, 'jau 'ga wa'yra 'ga upe rakue. A'eramũ nipo 'ga wa'yra 'ga mogou

mama'e jarareteramũ futat. ³ Janeruwarete 'ga ra'yra 'ga esage 'Uwarete 'ga 'jawe etee futat. A'eramũ jane Jarejuwarete 'ga resage kwaapa 'ga ra'yrarete 'ga resag ire. Oje'eg imũ etee futat 'ga mama'e mogyaukararũmũ imomytau. Kwat, jay, jaytata, ywy. Mĩmera 'ga imogyau imomytaaw ipe etee futat. Amanũmũ 'ga 'jau rakue: “Amanũ je 'gã tywera mepyawamũ. A'eramũ je tejerowiaaramũ 'gã tywera moia 'gã nui”, 'jau 'ga ojeupe rakue. Janetywer are amanũ re 'ga oferapa awau wapyka 'Uwarete 'ga pyri. 'Uwarete 'ga pãjẽrete 'jawe etee futat 'ga. Aju'jawe etee futat 'gã. A'eramũ 'ga awawarũmũ wapyka 'ga pyri, 'ga jakwatawa katy.

Ywagipewara 'gã apyraapat

⁴ Ywagipewara 'gã ajemogyau Ku'jywa 'ga upe oporowyky ma'eramũ futat. A'ere 'ga wa'yra 'ga mogoi 'wyraramũ oje'jawe. A'eramũ 'ga ra'yra 'ga ywagipewara 'gã apyraapa futat.

⁵ Naywagipewara 'gã amũ nupe rũi 'ga 'i:

“Ene jera'yra. Je 'ã 'awamũ ako eneruwamũ enee”, 'jau rakue. Wa'yra 'ga upe etee 'ga 'i aipo 'jau. Naywagipewara 'gã amũ nupe rũi 'ga 'i:

“Je 'ã ako eneruwamũ.

Ene futat je amogo teja'yrareteramũ”, 'jau rakue. Wa'yrarete 'ga upe etee te 'ga 'i aipo 'jau rakue.

⁶ Ywy pe wa'yrarete 'ga mua Ku'jywa 'ga 'jau rakue:

“Ywagipewara 'gã jera'yra 'ga tamuoryp 'jau”, 'jau 'ga ojeupe rakue.

⁷ Ywagipewara 'gã nupe Janeruwarete 'ga 'i:

“Je upe oporowyky ma'e 'gã. Ojeupe je je'eg
 ypyrauwe ywagipewara 'gã too kamẽsĩete
 mama'e apou je'eawer imũ 'jau kwy”,
 'jau 'ga ojeupe. Sã'ã ywytu rura. Namutat 'ga opãjẽ
 monoi 'gã nupe.

“Sã'ã tupã werawa. I'jawe 'gã awau kamẽsĩete 'jau
 kwy”,
 'jau 'ga ojeupe.

⁸ A'ere 'ga wa'yra 'ga upe 'ga 'i:

“Ene je 'jawewara. A'eramũ ene e'ỹina 'wyri-
 arareteramũ ejemiayuwa 'gã nupe.

Nakwaparimũ rũi futat e'ỹina 'wyrirareteramũ
 'gã nupe.

Mama'e a'jea etee te eremome'u 'gã nupe.

Mama'e tywera apoara 'gã etee ki ereko tywet 'gã
 nemiapo tywer are.

⁹ Mama'e esage etee te 'ã erefutat.

A'eramũ ene mama'e esage etee iapou.

Mama'e tywera 'ã nerefutari. A'eramũ ene
 mama'e tywera apowe'em.

A'eramũ je Eneruwareteramũ ene pyyrũmũ ene
 mogou enepytuna 'gã 'wyrirareteramũ,
 ene maku'iukaa”,

'jau Janeruwarete 'ga wa'yra 'ga upe.

¹⁰ “Ene futat ako ywya ereapo ikue, ywaga reewe
 ikue”,

'jau 'ga wa'yra 'ga upe.

¹¹ “A'ere nipo anure eneremiapofera teepawamũ.

A'ere ene neneteepawa'uweri futari nipo.

A'efer ipe etee futat nipo ene ekou.

Sã'ã taity ymanera toropawa. Nan futat nipo
 eneremiapofera teepawamũ.

A'ere ene neneteepawi futari nipo.

12 Anure nipo ene ywy ymanera mojopy'rau ywy yau pyu.

Sã'ã ae taity ymana mojopy'rua taity yau pyu.

Nan futat nipo ene ywy mojopy'rau ywaga reewe.

A'ere ene neneteepawi futari.

Nene mojopy'rawi futari.

Neneymani futari nipo ene”,

'jau Janeruwarete 'ga wa'yra 'ga upe rakue.

13 A'eramũ Janeruwarete 'ga 'jau wa'yrarete 'ga upe nũ:

“Eapyk 'au je pyri. Je 'jawe futat ene.

Enepãjẽrete je 'jawe. A'eramũ ene eapyka je yse katy.

Ene 'ã je omogo 'wyrarareteramũ pãwẽũjẽ etee futat 'gã nupe”,

'jau 'ga wa'yrarete 'ga upe rakue.

“Ene ree iporomutare'ema 'gã 'arimũ nipo je ene magwawukari.

A'ere je iapoe'emauwe eapyk 'au je yse katy”,

'jau 'ga wa'yrarete 'ga upe rakue. Naywagipewara 'gã amũ nupe rũi 'ga 'i aipo 'jau rakue.

14 Maran sipo ywagipewara 'gã? 'Wyraramũ sipo 'gã ywy pewaramũ janee Janeruwarete 'ga ra'yrarete 'ga pyri? Naani. Ojeupe Janeruwarete 'ga 'eawer imũ etee te 'gã mama'e apoi 'ga upe. Janeruwarete 'ga 'gã mua ojepyri oo ma'eramamũ jane poaawamũ.

2

Pepoit kasi 'ga rerowiar awi ne

1 Janeruwarete 'ga ra'yra 'ga ywagipewara 'gã apyraapa. A'eramũ ki jane 'ga je'ega rerowiaa futat jarejemogyau. 'Ga je'eg imũ mama'e apo re

nipo jane jarepoire'ema futat 'ga rerowiar awi.
² A'jea futat ymã ywagipewara 'gã Janeruwarete
 'ga je'ega reruri imome'wau janeypy 'gã nupe
 rakue. A'jea futat 'gã 'ea. A'eramũ Janeruwarete
 'ga 'gã 'eawera renupare'ema 'gã nerekou ty-
 weaete rakue. ³ A'ere ako 'ga 'awamũ wa'yra
 'ga muri janee ikue. A'eramũ 'ga wa'yra 'ga
 jukaukaa kũima'e tywera 'gã nupe rakue. Jane-
 tywera mepyawamũ 'ga ruwa 'ga 'ga jukaukari
 'gã nupe rakue. A'eramũ nipo Janeruwarete 'ga
 wa'yra 'ga rerowiare'em ire taetu jane rerekou
 tyweaete a'jea futat. “Tejerowiamũ je pëtywera
 moiri pë nui”, 'jau 'ga janee amanũmũ rakue.
 Janejararete 'ga, Jejui 'ga ra'ne futat imome'wau
 ojepyriwara 'gã nupe rakue. “Pëkatu'okawamũ je
 manũi” 'e mome'wau 'gã nupe rakue. A'eramũ 'ga
 je'ega renupara 'gã imome'wau janee. “Pëtywera
 moiawamũ je ruri, e'i 'ga oreë ikue”, 'jau 'gã
 imome'wau janee. “Tejerowiaara 'gã nui je 'gã
 tywera moia, 'gã katu'oka. A'eramũ nipo je
 anure 'gã nerawau ywag ipe tejepyri, e'i 'ga oreë
 ikue”, 'jau 'gã imome'wau janee, jane mueapyou
 ee. “A'eramũ nipo Janeruwarete 'ga wa'yra 'ga
 rerowiare'ema 'gã nerekou tyweaete”, 'jau 'gã
 jane mueapyou ee. ⁴ Janeruwarete 'ga taetu
 aje 'ã jane mueapyoukat wa'yra 'ga je'eg are.
 “Mama'e a'jea etee jera'yra 'ga omome'u 'gã nupe”,
 'jau 'ga. A'eramũ 'ga U'agesage mua wa'yra 'ga
 rerowiaaramũ janee. A'e pyu jane jarejeapy-
 oramũ 'ga 'eawer are. Wemifutar imũ etee fu-
 tat 'ga U'agesage muri janee, aერიapoe'ema
 apoukaa janee. A'eramũ nipo esakara 'gã opore-
 sagamũ ajemogyau jane ree. 'Ga 'Agesagea nipo

mama'e apoukaa janee. Mama'e a'jea wa'yra 'ga imome'ue'em ire amunipo 'ã 'ga U'agesagea namura'uweri janee wa'yra 'ga 'eawer imũ.

Jejui 'ga rerowiaaramũ jane

⁵ Anure nipo Janeruwarete 'ga wa'yra 'ga mogoi 'wyriaramũ wemiapoferamũ janee. Aipoa je amome'u pẽ nupe. Naywagipewara 'gã amũ rũi 'ga omogo 'wyriaramũ. Wa'yra 'ga etee futat 'ga omogo 'wyriaramũ wemiayuwamũ janee. ⁶ Ymã te 'ga amũ ka'arana kwasiari ee rakue:

“Jeporesak tee je 'ã ywy pewaramũ pẽ nee. Jarejuwarete 'ga remiapofera tywera 'jawe etee agawewi 'ã pẽẽ.

A'etea 'ã 'ga ajemuaẽm pẽ nee ywy pewaramũ”,
'jau 'ga ikwasiaa rakue.

“Ma'ja are sipo erejemuaẽm ywy pewaramũ 'gã nee, ki Ku'jyp? Nia'wyrri agawewi 'gã.

A'etea 'ã erejemuaẽm 'gã nee”,
'jau 'ga ikwasiaa rakue.

⁷ “Naywagipewara 'gã pãjẽ apyraapa rũi agawewi ywy pewara 'gã.

A'etea nipo ene anure 'gã muesageu 'gã pãjêruga ejepyrriwara 'gã 'jawe.

A'eramũ nipo 'gã najuejue etee futat ywy pewara 'gã pojeupa.

⁸ Ene 'ã 'gã mogyau 'wyriaramũ mama'e upe.

Tejemiapofera upe nipo je 'gã mogyau 'wyriaramũ, 'jau 'ã ene rakue”,

'jau 'ga ikwasiaa Jarejuwarete 'ga upe rakue.

Anure nipo 'ga jane mogyau 'wyriaramũ mama'e upe wa'yra 'ga pyri. Kwat, jay, mama'eukwaap, ywagipewat. Mĩmera

wemiapofera upe nipo 'ga jane mogyau 'wyriaramũ 'ga pyri. A'ere na'awauwe rũi jane jemogyi 'wyriaramũ 'ga remiapofera upe. ⁹ Sikwaap futat 'ã jane 'awamũ Jejui 'ga rekwawera. Janeruwarete 'ga Jejui 'ga mua 'au ywy pewaramũ jane 'jawe rakue. A'eramũ 'ga nanẽ ajemogou ipojeuwipyre'emamũ rakue nũ. Ywagipewara 'gã pãjẽ'wyri'i ako ma'e 'jawe nanẽ 'ga akou rakue nũ. Ywy pewaramũ jane 'jawe etee futat 'ga akou rakue. A'ere Janeruwarete 'ga poromutaramũ jane ree. A'eramũ 'ga wa'yra 'ga jukaukaa kũima'e tywera upe janetywera mepyawamũ. Jane 'jawe akoe'em ire amunipo 'ã 'ga namanũarũi janetywer are rakue. A'ere 'ga jemogoi jane 'jawe ra'ne futat janetywera mepyawamũ. A'ere Ku'jywa 'ga 'awamũ jane ree 'ga manũ re 'ga rerooi 'ga mogou ojepyri nũ, 'ga mogou ywagipewara 'gã apyraapa nũ. A'eramũ 'ga pyriwara 'gã 'awamũ 'ga muorypa ajemogyau nũ. A'ea jane 'ã sikwaap. ¹⁰ Ymã te Janeruwarete 'ga mama'e apoi rakue. 'Ga futat mama'e omogy. 'Ga futat erekwara nanẽ nũ. Ma'eramũ 'ã 'ga rea'aramũ jane ree. “Tamogy tejemiapofera 'gã teja'yramũ 'jau”, 'jau 'ga ojeupe rakue. “Anure nipo jera'yra 'ga rerowiaara 'gã jemomytuni kwaiwete. 'Gã juejue nipo je imogyau teja'yramũ. Anure je 'gã muri 'gã mogyau 'au tejepyri nakwaparimũ warãu rũi futat”, 'jau 'ga ojeupe rakue. A'eramũ 'ã 'ga wa'yrarete 'ga rerekou tywerukaa rakue, jane ree 'ga jukaukaa janetywera mepyawamũ rakue. 'Ga futat Jejui 'ga wereko tywerukat ae a'wyre'ema upe. 'Uwarete 'ga remifutar imũ etee futat Jejui 'ga

mama'e apoi. A'eramũ 'ga, 'ga remifutar imũ nanẽ 'ga ojereko tywerukaa 'gã nupe nũ. Amanũ are 'ga janetywera moia jane wi werowiamũ. Jane wi janetywera moir ire 'ga jane mogyau Ku'jywa 'ga ra'yramũ. A'eramũ Jejui 'ga anure werowiaaramũ jane rerawau jane mogyau 'Uwarete 'ga pyri.

¹¹ Jejui 'ga jane katu'oka janetywer awi. A'eramũ 'ga wemikatu'ogeramũ jane mogyau 'Uwarete 'ga ra'yramũ. A'eramũ 'ga Ruwarete 'ga Janeruwareteramũ nanẽ futat nũ. A'eramũ nipo Jejui 'ga aku'iramũ jane ree. “Agamũ jerewirera 'gã. 'Agamũ jerenyra 'gã”, 'jau nipo 'ga jane ree aku'iramũ. ¹² A'eramũ nipo 'ga 'jau 'Uwarete 'ga upe:

“Eneremiapofera tamome'u tejewirera 'gã nupe 'jau.

'Gã pype tekou tamuoryp ene eneremiapofer are 'jau”, 'jau 'ga 'ga upe.

¹³ “Ajemogypyk je ene ree”, 'jau 'ga 'Uwarete 'ga upe.

“Au je rekoi Tejuwarete 'ga ra'yra 'gã pyri.

Je pyri Jeruwarete 'ga 'gã murukari, 'gã nee teje-jukaawamũ”, 'jau 'ga akou.

¹⁴ Jarejuwarete 'ga ra'yramũ jane ywy pewaramũ etee futat. O'o ma'eramũ jarejemogyau wy ma'eramũ nanẽ jarejemogyau nũ. A'eramũ Jejui 'ga ajemogou ywy pewaramũ jane 'jawe etee futat rakue. Ywy pewaramũ jane 'jawe ajemogou 'ga amanũmũ jane 'jawe. Ywy pewaramũ jane 'jawe akoe'em ire amunipo 'ã 'ga namanũi futari. Janeruwarete 'ga namanũi futari. A'ere Jejui 'ga jemogoi ywy pewaramũ jane 'jawe. A'eramũ 'ga amanũmũ rēwējēmĩ

rai'i. A'ere 'ga manũi mama'eukwaawa 'wyrriara mateepaawamũ. Mama'eukwaawa 'wyrriara pãjẽ'okawamũ te 'ga manũi rai'i. Mama'eukwaawa 'wyrriara ywy pewaramũ jane momawukaa. A'ea futat 'agamũ jane momap. A'ea futat ako jane ree iporomutare'emamũ. A'ere Jejui 'ga ipãjẽ'ogi amanũmũ rakue. ¹⁵ Ywy pewaramũ jane jarekyjau jaremanũ awi jarejemogyau. A'ere Jejui 'ga jane momapara pãjẽ'ogi. A'eramũ jane jarekyjau'jape'ema jaremanũ awi, jaremomapara pãjẽ'okara 'ga rerowiaaramũ. ¹⁶ Naywagipewara 'gã poaawamũ rũi Jejui 'ga ruri 'au ywy pe rakue. Abraão 'ga juapyreramũ jane poaawamũ te 'ga ruri rakue. ¹⁷ Ajemogou 'ga 'ã wewireramũ jane 'jawe futat rakue. Ma'eramũ 'ã 'ga janejemogy kwaawi a'jea futat. A'eramũ 'ã 'ga a'jea futat ajemuaẽma jane ree. Jarejuwarete 'ga remifutar imũ 'ga mama'e apou. A'eramũ 'ga akou Jarejuwarete 'ga upe oporogyta ma'eramũ jane ree. Ymã te mainana 'gã etee mama'e rerooi iapyau Ku'jywa 'ga upe rakue, opytuna 'gã tywera mepyau rakue. Mainana 'wyrriararete 'ga etee te wyra ry rerawawarũmũ erosou Jarejuwarete 'ga mogytaawa my'ja'wi pype 'ga upe, opytuna 'gã tywera mepyawamũ rakue. A'ere ako 'awamũ Jejui 'ga jemogoi mainana 'wyrriara remiapofera rekwaw ipe janee ikue. Najukai futari 'ga wyra janetywera mepyawamũ. 'Ga futat ojejukaukaa 'gã nupe janetywera mepyawamũ. ¹⁸ Ywy pe 'ga rekoramũ mama'eukwaawa 'wyrriara Jejui 'ga porowyky are oporomote'ariweramũ rakue numiamũ. A'ere Jejui 'ga nuapoi futari emifutar imũ mama'e tywera rakue. 'Ga maruukare'ema

agawewi futat akou rakue. A'ere 'ga jemouagi etee futat jupe rakue. Ma'eramũ 'ã 'ga nanuara kwaawi katu katu tãmějě. A'eramũ 'ga ajemuaěma jane ree. A'eramũ 'ga jane poararũmũ a'jea futat mama'eukwaawa 'wyrriara jane rereko tyweramũ.

3

Jeju 'ga Moisesi 'ga retee

¹ Jeju 'ga rerowiaaramũ pěě jejaap katu katu 'jawe jee. Kũima'eramũ pěě jerewirera 'jawe jee. Kũjãmeramũ pěě jerenyra 'jawe jee. Pěě naně Janeruwarete 'ga pě pyrũmũ pě mogyau wemiayuwamũ rakue. A'eramũ ki pěě pejejeatee'emamũ Jeju Kristu 'ga wi pejejemogyau. Janeruwarete 'ga 'ga amut ywy pe ojee jane mu'jawamũ rakue. Mainana 'wyrriararete 'jawewaramũ 'ga ruri jane mu'jau 'Uwarete 'ga ree. A'eramũ jane Jeju 'ga rerowiaa jarejemogyau. 'Ga Ruwarete 'ga naně jane erowiaa nũ. ² Ymã te Janeruwarete 'ga Moisesi 'ga pyrũi ojeupe oporowyky ma'eramũ rakue. Moisesi 'ga mama'e apou Jarejuwarete 'ga remifutar imũ etee futat rakue. Jarejuwarete 'ga remiayuwa 'gã nerawau erekou jũ myter imũ rakue. 'Awamũ Janeruwarete 'ga wa'yra 'ga pyrũi ojeupe mama'e apoawamũ. Moisesi 'ga 'jawe futat Jeju 'ga mama'e apoi 'Uwarete 'ga remifutar imũ etee futat. ³ Ymã Moisesi 'ga rekoi kũima'eeteeteramũ rakue. A'eramũ janepy 'gã opojejuka esageramũ 'ga ree rakue. A'ere Jeju 'ga te kũima'eeteetea Moisesi 'ga apyraapa.

A'eramũ ki jane 'ga muorypa jarejemogyau. Sã'ã 'oga apoararete 'ga resagea 'oga resage apyraawa. Nan tee futat Jejui 'ga resagea Moisesi 'ga resage apyraawi. ⁴ 'Oga apoara tywe'em ire amunipo 'ã 'oga nanẽ nitywi nũ. Nawyri 'oga ojetee. Nan tee futat Janeruwarete 'ga mama'e apoi rakue. Iapoe'em ire amunipo 'ã nitywi futari mama'ea. ⁵ Moisesi 'ga Jarejuwarete 'ga remiayuwa a'jea futat rakue. Oporowyky 'ga a'jea futat Jarejuwarete 'ga upe rakue. Jarejuwarete 'ga je'ega 'ga enupa a'jea futat rakue. Jarejuwarete 'ga remiayuwa 'gã nee 'ga ojejukau esage rakue, 'ga je'ega mome'wau nanẽ 'ga 'gã nupe rakue. Ymã Moisesi 'ga akou Jarejuwarete 'ga upe oporowyky ma'eramũ rakue. A'eramũ 'ga Ku'jywa 'ga remiaporama mome'wau 'gã nupe rakue, 'gã mueapyou Jarejuwarete 'ga remiaporam are rakue. ⁶ A'ere Kristu 'ga Jarejuwarete 'ga ra'yraretea. A'eramũ Janeruwarete 'ga 'ga mogou 'wyriaramũ wemiayuwa 'gã nupe. A'eramũ 'ga 'Uwarete 'ga remiayuwa 'gã nee ojejukau esage. 'Uwarete 'ga remifutar imũ etee futat Kristu 'ga ojejukau 'ga remiayuwa 'gã nee. Jane nanẽ jarejemogyau 'ga remiayuwamũ. 'Ga ree jarejemogypygy awi jarepoire'em ire jane jarejemogyau 'ga remiayuwamũ futat. "Anure nipo je pẽ nerooi pẽ mogyau Tejuwarete 'ga pyri nakwaparimũ warãu rũi futat" 'e rerowiar awi jarepoire'em ire jane jarejemogyau 'ga remiayuwamũ.

Wupaw ipe jane rerooawam

⁷ Jarejuwarete 'ga remiayuwamũ ki sienup 'ga je'ega jarejemogyau. Ymã te Janeruwarete 'ga 'Agesagea ka'arana kwasiarukari 'ga amũ upe ee rakue.

“Pejejeupe Ku'jywa 'ga je'egamũ ki peenup katu katu 'ga 'eawera.

⁸ Iapyajeawopytym ma'e 'jawe etee kasi peenup ne.

Janeypy 'gã oje'eganuwe'emamũ 'ga upe rakue. A'eramũ pẽẽ pejejemogyawe'em 'gã 'jawe pejeje'eganuwe'emamũ.

Amunawe'em ipe weroo werekoramũ 'ã janeypy 'gã Jarejuwarete 'ga je'ega renupe'ema rakue.

Siesak Jarejuwarete 'ga remiapoa 'jau.

A'jea futat sipo 'ga jejukai jane ree u'eawer imũ etee futat, 'jau 'ga rerowiare'ema 'gã ojeupe rakue.

A'eramũ ki pẽẽ pejejemogyawe'em jareypy 'gã 'jawe”,

'jau 'ga 'Agesagea ikwasiarukaa 'ga amũ upe rakue.

⁹ A'ere Janeruwarete 'ga ikwasiarukaa 'ga upe rakue nũ:

“Kwarẽta kwara magwapa agawewi 'gã ojeupe jeremiapofera resaka.

A'etea 'gã naje rerowiari futari ajemogyau.

A'jea futat sipo 'ga jejukai jane ree, 'jau etee 'gã ajaupe”,

'jau Ku'jywa 'ga ikwasiarukaa 'ga upe rakue nũ.

¹⁰ “A'eramũ je temara'neramũ 'gã nee. Nuenuwi futari 'gã jeje'ega.

Nojemogypygyi futari 'ga je ree.

¹¹ A'eramũ je temara'neramũ 'gã nee.

A'eramũ je 'gã monoukare'ema 'gã nupawa upe,
'gã nupe tejemimonorama ywy pe.

'Peu tepeo pejepytu'wau maruowajar awi
'jau, mara'ne awi 'jau' je'eawer ipe 'gã
awawe'em.

A'ere 'ã 'gã naje rerowiari etee.

A'eramũ jeje'ega rerowiare'ema 'gã awawe'em fu-
tat je'eawera ywy pe.

Mama'ea nanẽ je imonowe'em 'gã nupe te'eawer
imũ”,

'jau 'ga 'Agesagea ka'arana kwasiarukaa ee 'ga upe
rakue.

¹² A'eramũ ki pẽẽ Jejui 'ga rerowiaaramũ
pejejea'gwau Jarejuwarete 'ga rerowiar awi
pejepoire'ema. Janeruwarete 'ga 'ã Okoeteete
ma'ea. ¹³ Pejekomogypygyukaa 'ga ree
pejeojere'emamũ futat. “Sako esage 'ga upe 'jau.
Sajemogypyk 'ga ree 'jau”, 'jau pejeojere'emamũ
futat pejemogyau pejejaupe. Aipo apo re
nipo nepejomoryteeukari mama'e tywera upe,
pejepy'a moywyrafenukare'ema jupe. ¹⁴ Jejui
'ga rerowiaa ypy we jane jarejemogypyka
a'jea futat 'ga ree. 'Ga ree jarejemogypyg
awi jarepoire'em ire jane jarejemujaa Kristu
'ga ree. A'eramũ ki jane jarepoire'ema 'ga ree
jarejemogypyg awi jarejemogyauwe futat.

¹⁵ Ymã 'ga wẽjẽmĩ futat ka'arana kwasiaa ee
rakue:

“Pejejeupe Ku'jywa 'ga je'egamũ ki peenup katu
katu 'ga 'eawera.

Iapyajeawopytym ma'e 'jawe te kasi peenup 'ga
je'ega ne.

Janeypy 'gã oje'eganuwe'emamũ 'ga upe rakue.

A'eramũ pẽẽ pejemogyawe'em 'gã 'jawe pe-
jeje'eganuwe'emamũ”,
'jau 'ga ikwasiaa ee rakue.

¹⁶ Ymã te janeypy 'gã wapyakau futat
Jarejuwarete 'ga je'eg are rakue numiamũ,
Egitu ywy awi Moisesi 'ga reminũ'ẽmera 'gã
nakue numiamũ. A'ere 'gã anure Jarejuwarete
'ga je'eg are oporenuwiwere'emamũ rakue.
¹⁷⁻¹⁸ A'e are Janeruwarete 'ga amara'neramũ
'gã nee rakue. A'eramũ 'ga 'gã mogyaukaa
'gã mojewarau jũ myter imũ kwarẽta kwara
magwapa rakue. Oje'eganuwe'emawer ipe etee
futata 'gã opapa rakue. Oje'eganuwe'emamũ 'ga
'gã monoukare'ema 'gã nupe esaukaripyrera
ywy pe. “Naje rerowiari futari 'gã. A'eramũ
'gã awawe'em ojeupe je'eawera ywy pe”, 'jau
'ga rakue. ¹⁹ A'eferupi tee aipo 'gã nosei futari
Jarejuwarete 'ga ojeupe imome'upyrera ywy pe
rakue. Nuerowiari futari 'gã Jarejuwarete 'ga.
A'eramũ 'gã awawarũme'em ojeupe 'ga 'eawera
ywy pe.

4

¹ 'Awamũ nanẽ Janeruwarete 'ga 'i janee nũ:
“Tejee ojemogypyk ma'eramũ je pẽ muri tejupaw
ipe. A'eramũ je mama'e monou pẽ nupe te'eawer
imũ etee futat”, 'jau 'ga janee. A'eramũ ki jane
jarejemogypyka a'jea futat 'ga ree. Kasi a'e pe
'ga najane monoukari wupaw ipe ne. ² 'Awamũ 'ã
jane nanẽ Jarejuwarete 'ga je'ega mome'u renupa
nũ, jareypy 'gã 'jawe rai'i nũ, “Janeruwarete
'ga iporopoariwet pẽ nee” 'e renupa rai'i nũ.
Janeypy 'gã 'ga je'ega renupa tee rakue. A'ere 'gã

nuerowiari 'ga rakue. A'e are Janeruwarete 'ga 'gã monoukare'ema 'gã nupe u'eawera pype rakue. ³ A'ere jane 'ga rerowiaaramũ jane jemogypygyi Kristu 'ga ree. A'eramũ jane jaremanũ re jarewau jarejemogyau Jarejuwarete 'ga pyri. A'eramũ jane jarepy'ata'waramũ jarejemogyau. A'ere 'ga werowiaare'ema 'gã nupe 'ga 'i:

“Naje rerowiari pejepe pejejemogyau.

A'eramũ je temara'neramũ pẽ nee.

A'eramũ je 'jau pẽ nupe:

Nepesei futari pejejeupe imome'upyrera ywy pe, 'jau je pẽ nupe”,

'jau 'ga werowiare'ema 'gã nupe rakue.

Ymã Janeruwarete 'ga ywy apoi ywaga reewe rakue. Seis etee 'ga mama'e rerosea iapoupap rakue. A'ere 'ga iapopaw ire oporowykyu'jape'ema futat ai'iwe ee rakue nũ. Worywamũ 'ga wemiapofer are rakue. ⁴ Ymã 'ga amũ ka'arana kwasiari inuga janee ee rakue:

“Seis 'ara rupi Janeruwarete 'ga mama'e apoi rakue.

Iapopaw ire 'ga noporowykyi ai'iwe rakue nũ.

A'eramũ 'ga worywamũ wemiapofer are rakue”,

'jau 'ga ikwasiaa inuga janee rakue. ⁵ Anure aipo 'ga wẽjẽmĩ futat ka'arana kwasiaru'japa ee nũ:

“Naje rerowiari 'gã ajemogyau.

A'eramũ je 'gã monoukare'ema 'gã nupe imome'upyrera ywy pe, 'jau Janeruwarete 'ga”,

'jau 'ga ikwasiaa ka'aran are inuga janee rakue.

⁶ Ymã 'ga je'ega renuw ypyrera 'gã nuerowiari 'ga rakue. A'eramũ 'gã awawe'em ojeupe 'ga remimome'ufera ywy pe rakue. Werowiari ire

amunipo 'ã 'ga wemimome'ufera ywy monoi 'gã nupe rakue. A'eramũ amunipo 'ã 'gã worryamũ ee rakue. A'ere 'gã nuerowiari 'ga rakue. A'eramũ 'ga 'gã monoukare'ema aipo pe rakue. A'eramũ 'ga 'jau 'gã na'yrera 'gã nupe etee rakue nũ: “Pěẽ je rerowiat pejepe ra'e. A'eramũ je pẽ monoukaa pẽ nupe je'eawer ipe, pẽ muorypa ee”, 'jau 'ga werowiaara 'gã nupe rakue. ⁷ Anure Janeruwarete 'ga oje'ega kwasiarukari ka'aran are Davi 'ga upe rakue nũ. U'eawer imũ etee futat 'ga 'jau'japa Davi 'ga upe rakue:

“Pejejeupe Ku'jywa 'ga je'egamũ ki peenup katu katu.

Iapyajeawopytym ma'e 'jawe kasi peenup jeje'ega ne”

'jau 'ga ikwasiaa ee rakue. A'eramũ jane jarejeapyoramũ 'ga 'eawer are. 'Ga je'ega renuparamũ jane upe juejue futat 'ga je'egi. Naymãwarera 'gã nupe etee rũi futat 'ga aipo 'jau. 'Awauwaramũ jane upe nanẽ futat 'ga 'i nũ.

⁸ Moisesi 'ga rekwawer ipe Josue 'ga etee futat opytuna 'gã nerawau erosou ojeupe Jarejuwarete 'ga remimome'ufera ywy pe rakue, Kanaã ywy pe rakue. A'ere naKanaã ywy upe etee rũi Janeruwarete 'ga 'i rakue. Kanaã ywy upe etee 'e re amunipo 'ã 'ga ne'iu'jawi Davi 'ga upe rakue nũ. ⁹⁻¹⁰ A'eramũ jane jarejeapyoramũ 'ga 'eawer are. Jane upe nanẽ 'ga 'i aipo 'jau rakue nũ. “Anure nipo 'ga werowiaaramũ jane rerawau ywag ipe ojepyri. A'eramũ jane nanẽ jarepytu'wau jareporowyky awi”, 'jau ki jane jarejaupe. Wemiapofera apopaw ire Janeruwarete 'ga oporowykyawe'em ai'iwe rakue nũ. Ywawuje

futat 'ga pytu'ui wemiapo awi rakue. Nan tee futat 'ga jane mopytu'waukaa janeporowyky awi ojepyri jane jemogyramũ. ¹¹ A'eramũ ki jane jarejemogyppyyka 'ga ree. Kasi a'e pe jane jemogyi ymãwarera 'gã 'jawe ne. Nuerowiari 'gã Ku'jywa 'ga rakue. A'eramũ 'gã awawe'em ojeupe 'ga remimome'ufera ywy pe rakue.

¹² Ku'jywa 'ga 'eawera eko ma'e 'jawe futat. 'Ga 'eawer imũ etee futat mama'ea jeapoi. Ipãjẽ ma'e 'jawe futat 'ga 'eawera. Jyuu aime juowajuu 'jawe nanẽ Janeruwarete 'ga 'eawera nũ. Sã'ã ae jyuu aime juowajuu pyu wyro'o ikysi pãwẽ tãmẽjẽ imonoa iywyterimũ. A'eramũ 'ã ae iywyter ipewara o'o resaka. Ikaga miamũ 'ã ae imowoka. A'eramũ 'ã ae ikagyawa resaka. Nan tee futat Janeruwarete 'ga 'eawera. Janeapya pype ose re 'ga je'ega jane mueapyoukaa janeremifutar are. Mama'e esage are janeparuapower are, mama'e tywer are janeparuapower are, jarejea'aresage are, jarejea'atywer are. Mĩmer are 'ga je'ega jane mueapyoukaa. ¹³ Nimimarũi jane mama'ea Jarejuwarete 'ga wi. Wesak katu katu 'ga mama'ea. Okwaap katu katu 'ga mama'ea. Janerea'ara mi-amũ 'ga okwaap. Nimimarũi jane mama'ea 'ga wi. 'Ga reape jane jemogyi. Anure nipo jane jarejemiapofera mome'ui 'ga upe. A'ere 'ga jane kwaawi katu katui. A'eramũ jane 'ga moryteearũme'em jarejee, 'ga upe jarejemome'uramũ.

Mainana 'wyriararete 'jawewat

¹⁴ A'eramũ ki jane Jejui 'ga rerowiar ywyapiau jarejemogyau. Jejui 'ga 'ã Jarejuwarete 'ga ra'yraretea. A'eramũ 'ga awau 'Uwarete 'ga pyri

janee. Ymã 'ã mainana 'wyrararetea wyra jukai, wy rerawau erosou Jarejuwarete 'ga mogytaaw ipe opytuna 'gã tywera mepyawamũ rakue. A'ere 'ã Jejui 'ga jejukaukari 'gã nupe janetywera mepyawamũ rakue. Mainana 'wyrararete remiapofer ipe 'ga ajemogou janee. ¹⁵ Jejui 'ga 'ã jane kwaapap. Jane 'jawewaramũ 'ga ajemogou ywy pe 'uawamũ. A'eramũ 'ga jane kwaapa. A'eramũ 'ga ajemuaẽma jane ree. “Ywy pewara 'gã nifuakari mama'e tywera apoe'em awi”, 'jau 'ga ojeupe. A'eramũ 'ga ajemogou ifuakare'ema 'jawe, jane 'jawe rakue. A'eramũ mama'eukwaawa 'wyrara 'jau Jejui 'ga upe rakue: “Ga fuakara pa je amateepap 'ga wi kwy. Teje'ega pa je aenuwukat 'ga upe kwy. Mama'e tywera taapoukat 'ga upe 'jau kwy”, 'jau mama'eukwaawa 'wyrara ojeupe rakue numiamũ. A'ere 'ga nuenuwi futari ije'ega. Nuapoi futari 'ga mama'e tywera. A'eramũ 'ga ajemuaẽma jane ree, mama'eukwaawa 'wyrara janefuakar are iporomateepawiweramũ. A'eramũ 'ga oporogytau 'Uwarete 'ga upe jane ree, 'ga mota'waukaa janee. ¹⁶ A'eramũ ki jane jareporogytau Jarejuwarete 'ga upe jarekyjawe'em. 'Ga 'ã ajemuaẽma jane ree. Ipota'wa 'ga jane ree. A'eramũ 'ga mama'e esagea etee iapou janee. Ojeupe jane enũjamũ 'ga jane poari mama'e apo are.

5

¹ Ymã Janeruwarete 'ga Israeu juapyrera 'ga amũ pyyrũi 'ga pytuna 'gã nupe rakue. A'eramũ 'ga 'jau 'ga upe: “Apyyrũ je ene 'gã nupe ene

mogou mainana 'wyrirareteramũ. A'eramũ ene eporowykyau jee epytuna 'gã nee. Mama'e tywera 'gã iaporamũ ene eporogytau 'gã nee jee, wyra jukau iapyau jee 'gã tywer are. Na'gã nũi oporogytau jee otywer are. Ene tee eporogyta jee 'gã nee, 'gã tywer are. Je upe mama'e are oporomuriweramũ 'gã imonou ene upe. A'eramũ ene ete imua jee 'gã nupe", 'jau Ku'jywa 'ga 'ga upe rakue. ² Opytuna 'gã 'jawe futat mainana 'wyrirarete 'ga. A'eramũ 'ga ajemuaẽma opytuna 'gã nee mama'e tywera 'gã iaporamũ. Amumẽ nipo 'gã mama'earũe'ema apou ikwaape'ema. Aipo 'gã nee nanẽ 'ga ajemuaẽma akou. ³ Opytuna 'gã 'jawe futat 'ga. A'eramũ 'ga nanẽ mama'earũe'em apou akou nũ. A'eramũ 'ga nanẽ otywer are wyra jukau iapyau Jarejuwarete 'ga upe. Naopytuna 'gã tywer are etee rũi 'ga iapyi. Otywer are nanẽ futat 'ga iapyau 'ga upe rakue nũ. ⁴ Na'ga rũi ojepyryrũmũ ajemogou mainana 'wyrirareteramũ. "Je ako mainana 'wyrirareteramũ", 'jawe'em nanẽ 'ga nũ. Janeruwarete 'ga te 'gã pyryrũmũ 'gã mogyau mainana 'wyrirareteramũ. Ymã Janeruwarete 'ga Arão 'ga pyryrũi 'ga mogou mainana 'wyrirapyramũ rakue. Arão 'ga 'jawerimũ etee futat 'ga 'gã amũ pyryrũmũ 'gã mogyau mainana 'wyrirareteramũ.

⁵ Nan tee futat Kristu 'ga najepyryrũi ajemogou mainana 'wyrirarete 'jawe rai'i. Janeruwarete 'ga futat 'ga pyryrũmũ 'ga monou rai'i. A'eramũ 'ga te 'ã 'jau 'ga upe rai'i:

"Ene 'ã Jera'yra. Je 'ã 'awamũ ako eneruwamũ", 'jau 'ga ikwasiarukaa ka'aran are 'ga amũ upe rakue.

⁶ Anure 'ga 'jau 'ga upe nũ:

“Sã'ã Mekiseteki 'ga rekoa mainanamũ rakue.

Nan tee futat je ene mogoi mainana 'ga rekwawer
ipe 'gã nupe.

A'ere ene nakwaparimũ warãu rũi ereko 'gã
nupe”,

'jau 'ga ka'arana kwasiarukaa 'ga amũ upe Jejui 'ga
ree rakue.

⁷ Ywy pe akou Jejui 'ga oje'ega monou 'Uwarete
'ga upe. Wafukaja monou 'ga upe. “Je poar
ape, Kiapi'ni. Ojeupe ene iapoukare'em ire amu-
nipo 'ã 'gã nojejukaa'uweri. A'ere najeremifu-
tar imũ rũi ereapo. Ejemifutar imũ etee te
'ã ereapoukat 'gã nupe je ree”, 'jau 'ga oje'ega
monou 'Uwarete 'ga upe. Ojoo'o pype 'ga oje'ega
monou 'ga upe. “Ejemifutar imũ etee te 'ã
ereapoukat 'gã nupe je ree”, 'jau 'ga 'Uwarete 'ga
upe. A'eramũ Janeruwarete 'ga 'ga je'ega renupa.
⁸ Janeruwarete 'ga ra'yrarete 'ga agawewi. A'etea
'ga ojemu'e 'Uwarete 'ga remifutara apo are.
Wereko tywera pype 'ga ojemu'jau 'ga remifutara
apo are. Nimanũweri futari 'ga numiamũ. Nafu-
tari futari 'ga wereko tywera numiamũ. A'ere
'ga jejukaukari 'gã nupe, 'Uwarete 'ga remifutar
imũ etee rai'i. ⁹ Wenup katu katu 'ga ojeupe
'Uwarete 'ga 'eawera. Wapopap 'ga 'Uwarete 'ga
remifutara. Ma'eramũ 'ã 'ga jemogoi 'ga je'ega
renuparamũ jane katu'okaramũ. ¹⁰ Ma'eramũ
'ã Janeruwarete 'ga 'ga mogoi mainana 'wyri-
arareteramũ, Mekiseteki 'ga 'jawe.

Pepoit kasi 'ga rerowiar awi ne

11 Kwaiwete mama'e are pē mu'jawa numi-amũ. A'ere 'ã nepēneapyoa'nei jeremimome'u are. Pejeapya mÿine'ema 'ã jeje'eg are. A'eramũ 'ã pejejeapyoa'ne'emamũ ee. 12 Ymã agawewi 'ã pēē Jejuí 'ga rerowiaa rai'i. A'eramũ amunipo 'ã pēē kwe pewara 'gã mu'jau ee. A'ere 'ã pēē 'awamue enupara 'jawe etee pejemogy. Pejejeapyoa'ne'emamũ 'ã 'ga je'eg are. “Ore mu'jara emut amũ oree. A'eramũ miamũ 'ga mama'eay are ore mu'jawe'em” 'jara 'jawe etee 'ã pēē pejejemogyau. Mama'eaye'em are etee 'ã pēē pejemu'eweramũ. 'Ga rerowiaar yau 'gã te a'jea futat ojemu'e mama'eaye'em are etee ra'ne. 13 Sã'ã kunumĩaky'ri ika'mua etee ra'ne. Na'ui futari wyro'o eyra. Nan tee futat Jejuí 'ga rerowiaar yau 'gã. Mama'eaye'em are etee ra'ne ore 'gã mu'jau. Naeapyoi we 'gã ako esage are. 14 Waranuw ire 'ã kunumĩaky'rifera 'gã wyro'o 'u are weapyoramũ. Nan tee futat Jejuí 'ga rerowiaar ymanera 'gã. Weapyo katuramũ Jarejuwarete 'ga je'eg are. 'Ga remifutar imũ etee futat 'gã mama'e apou. Otywer awi 'gã opoiapap. Mama'e esage are 'gã weapyoramũ. Mama'earũe'em are nanē 'gã weapyoramũ ajemogyau.

6

1 A'eramũ ki jane jarejamu'akwaapa Jarejuwarete 'ga remifutar imũ mama'e apo are. Jejuí 'ga jane erowiar ypyrauwe 'gã amũ jane mu'jau 'ga ree ikue. A'ere 'gã najane mu'ei mama'eay are. A'ere jane 'awamũ Kristu 'ga kwaawi katu katui. A'eramũ jane jarejamu'jau katu Jarejuwarete 'ga ree. Mama'eay are miamũ

jane jarejamu'jau. Jejui 'ga rerowiaar yau 'gã jane imu'jau 'ga rerowiar are. “Werowiarāmũ etee Jejui 'ga pētywera moiri pē nui. Na'ga upe pēnemiapofer are rūi 'ga pētywera moiri. Werowiarāmũ te 'ga imoiri pē nui”, 'jau jane 'ã 'gã nupe jepi. ² “Ga rerowiar ire pejepymĩukat 'y pe 'ga rerowiaar ymana mũ upe. 'Y pe jarejepymĩãukaa jane Jejui 'ga rerowiaara resaukaawamũ” 'e are jane 'ga rerowiaara 'gã mu'jau jepi. “Oropo monou ore pēapyte'rarimũ pē nupe Jarejuwarete 'ga 'Agesage muawamũ” 'e are jane 'gã mu'jau jepi. “Anure nipo Janeruwarete 'ga amanũ ma'efera 'gã mũ'jãu tywy awi najuejue etee futat. A'eramũ 'ga werowiare'ema 'gã monou mama'eukwaawa rapyaw ipe. Nakwaparimũ ete rūi 'gã oi ajemogyau mama'eukwaawa rapyaw ipe. Werowiaaramũ 'ga jane mua jane mogyau ojepyri nakwaparimũ rūi” 'e are jane 'ga rerowiaar yau 'gã mu'jau jepi. ³ A'ere pēẽ mĩmera kwaawi. A'eramũ ore 'awamũ pē mu'jau mama'e yau are, Ku'jywa 'ga remifutar imũ.

⁴ Jejui 'ga rerowiar awi 'gã amũ poir ire maran sipo 'gã jewyri 'ga rerowiaa nũ? 'Gã amũ Jejui 'ga rerowiaa numiamũ. Janeruwarete 'ga 'gã tywera moia 'gã nui rai'i numiamũ. U'agesagea miamũ futat 'ga imua 'gã nupe rai'i numiamũ. ⁵ Oje'ega 'gã erowiarāmũ Janeruwarete 'ga mama'e esage apou 'gã nupe numiamũ. Opãjẽ mũ miamũ futat 'ga mama'e apoukari 'gã nupe numiamũ. ⁶ A'ere 'gã anure 'gã poiri 'ga rerowiar awi. Maran sipo nanuara 'gã jemogyi 'ga remiayuwamũ nũ? Jarejuwarete 'ga ra'yrarete 'ga jukaara 'gã 'jawe nanuara 'gã jemogyi. A'eramũ nipo Jejui 'ga wi

opoit ma'e 'gã nesakara 'gã Jejui 'ga kurapa, 'ga rerekoemãu 'ga jaita 'gã nee.

⁷⁻⁸ Sã'ã koa. Ko jara 'ga amũ ko apou mama'e tyma. A'ere amana okya ee imuakỹma. A'eramũ itymipyrera opopoa o'ywukuramũ. A'eramũ ko jara 'ga i'a 'wau jui. Janeruwarete 'ga itymipyrera mopoporukaa imu'aukaa ko apoarera 'ga upe. A'ere nipo anure kofera ijawaiwamũ etee. Imoteu etee itymipyrera. A'eramũ nipo 'gã amũ kofera rapyau etee. Nan tee futat jane mũ Jarejuwarete 'ga rerowiaaramũ. Jane mũ nipo 'ga rerowiar wywapiâu. A'eramũ jane mama'e esage etee iapou 'ga remifutar imũ. Ko esage 'jawe jarejemogyau 'ga upe. A'ere 'ga rerowiaara 'gã amũ nipo nuapoi mama'ea 'ga remifutar imũ. Nuenuwi 'gã 'ga je'ega. Kofera 'jawe etee 'gã jemogyi 'ga upe. A'eramũ nipo Janeruwarete 'ga anure werowiar awi opoit ma'e 'gã monoukaa mama'eukwaawa rapyaw ipe. Aiporamũ futat 'gã nereko tyweawa.

⁹ 'Ga rerowiar awi opoit ma'e 'gã nupe je teje'egayau tekou. A'ere orejekoty'aawamũ pẽ nanarũi. Perowiat 'ga a'jea futat. Pejemogy esage 'ga upe. A'eramũ ore orojerowiaa pẽ nee jepi. A'eramũ ore 'jau: "Jarejuwarete 'ga rape rupi 'gã oi. A'eramũ 'gã anure owaẽma 'ga pyri", 'jau ore pẽ nupe. ¹⁰ A'jeteetewi futat Janeruwarete 'ga mama'e apoi. A'eramũ nipo 'ga anure pẽ mepyau ojeupe pẽnemiapofer are. Pejejekau esage pejeirũ 'gã nee, 'ga rerowiaara 'gã nee pejejemogyau. Werowiaara 'gã nee pejejuka esageramũ nipo 'ga 'jau ojeupe: "A'jea futat 'ga poromutaramũ je ree ra'e. Sã'ã 'gã jejuka esagea je rerowiaara 'gã nee", 'jau nipo 'ga ojeupe. A'eramũ nipo 'ga anure pẽ

mepyau ee. ¹¹ Pejemanũme'ẽwe futat pejemogy esage 'ga upe. 'Ga ree pejejemogypyka a'jea futat. Mĩmera je afutat. A'eramũ anure Janeruwarete 'ga pẽ nerawau pẽ mogyau ojepyri. A'ea jane iapesaka jarejemogyau. ¹² Jejui 'ga rerowiar are pẽnorypawa je nafutari. 'Gã amũ Jejui 'ga werowiat a'jea futat ajemogyau. Ojemogypyka 'gã 'ga ree a'jea futat. Nopoiri futari 'gã 'ga rerowiar awi. A'eramũ Janeruwarete 'ga mama'e esage monou 'gã nupe. A'eramũ ki pẽẽ pejejemogyau 'gã 'jawe etee futat. 'Gã 'jawe pejemogyramũ Janeruwarete 'ga mama'e esage monou pẽ nupe nanẽ nũ. U'eawer imũ etee futat 'ga mama'e esage monoi pẽ nupe.

U'eawer imũ etee 'ga mama'e apoi

¹³⁻¹⁴ Ymã Janeruwarete 'ga 'i Abraão 'ga upe rakue: “Tareko esage ene 'jau. Mama'e esagea je imonou enee kwaiwete. Anure je enejuapyra 'gã momytuni enee”, 'jau 'ga Abraão 'ga upe rakue. “A'jea futat je'ea. Te'eawer imũ etee futat je mama'e apoi tekou. A'eramũ je te'eawer imũ etee futat iapou enee”, 'jau 'ga Abraão 'ga upe rakue. ¹⁵ Abraão 'ga werowiat a'jea futat Janeruwarete 'ga ojeupe 'eawera rakue. A'eramũ 'ga akou omaenuna etee futat Jarejuwarete 'ga iapo are u'eawer imũ etee futat. A'eramũ Janeruwarete 'ga anure iapou u'eawer imũ etee futat rakue. ¹⁶ Jarejaupe jarejamiaporama mome'u re jane imome'ui ipojeuwipyrarete 'ga rer imũ etee futat. A'eramũ jane jarejoje'ega rerowiaa jarejemogyau. ¹⁷ Nan tee futat Janeruwarete 'ga iapoi rakue. “Tarowiarukat teje'ega 'gã nupe 'jau”, 'jau 'ga ojeupe rakue.

“Nomojopy'rua'uweri futari 'ga ore upe u'eawera, 'jau nipo 'gã je rerowiaa”, 'jau 'ga ojeupe rakue. A'eramũ 'ga 'jau: “Te'eawer imũ etee futat je mama'e apoi pẽ nupe. A'jea futat je 'i. A'eramũ je aipo 'jau teje'egawer imũ etee futat pẽ nupe”, 'jau 'ga rakue. Nitywi futari ipojeuwipyra 'ga amũ 'ga apyraapara. A'eramũ 'ga oje'ega pyu etee futat 'jau 'gã nupe rakue. ¹⁸ Janeruwarete 'ga ni'mei futari. Mama'e a'jea etee futat 'ga omome'u. U'eawer imũ etee futat 'ga mama'e apoi. Nomojopy'rui 'ga u'eawera. A'eramũ jane 'ga rerowiaa jarejemogyau. “Anure nipo je tejerowiaara 'gã neruri 'au tejepyri” 'ea jane erowiaa jarejemogyau. A'eramũ jane iapesaka jarejemogyau, ojepyri 'ga jarejeroo rapesaka jarejemogyau.

¹⁹⁻²⁰ Jarejeapene'emamũ futat Jejui 'ga 'eawer are. 'Ga rerowiar ywyapiramũ jane jarepoire'ema 'ga wi. “Tejerowiarãmũ je pẽ nerawau ywag ipe Tejuwarete 'ga pyri”, 'jau 'ga janee rakue. 'Ga ra'ne awau ywag ipe Jarejuwarete 'ga pyri. A'eramũ jane “Je aroo pẽẽ ywag ipe”, 'ga 'e rerowiaa jarejemogyau. Ywag ipe awau 'ga rekoi mainana 'wyr-iararete 'jawewara janee. Ymã mainana 'wyr-iararete 'ga etee awawarũ osou Jarejuwarete 'ga rupawarete pype, 'ga mogytaawa my'jawa pype rakue. Opytuna 'gã nee 'ga oi osou oporogytau Jarejuwarete 'ga upe. Nan tee futat Jejui 'ga ra'ne awau ywag ipe 'Uwarete 'ga pyri. Wemi-ayuwamũ jane ree 'ga oi oporogytau 'Uwarete 'ga upe. Janeruwarete 'ga 'ga mogou mainana 'wyr-iararete 'jawewaramũ nakwaparimũ ete rũi futat Mekiseteki 'ga 'jawe.

7

Mekiseteki 'ga

¹ Ymã Mekiseteki 'ga 'ũina 'wyrriaramũ Salem ipewara 'gã nupe rakue. Mainana nanẽ 'ga nũ. Oporowyky 'ga Jarejuwarete 'ga upe rakue, Okoeteete ma'e 'ga upe rakue. Ymã Abraão 'ga Mekiseteki 'ga resaka rakue. Ojee iporomutare'ema 'gã 'wyrriara 'gã apisi re Abraão 'ga 'ua ojewya oje'wyrri katy. Aiporamũ futat Mekiseteki 'ga Abraão 'ga rekoa rakue. 'Ga resakawe Mekiseteki 'ga 'jau Abraão 'ga upe: “Janeruwarete 'ga tuapo mama'e esage ene upe 'jau”, 'jau 'ga Abraão 'ga upe rakue. ² A'eramũ Abraão 'ga ojee iporomutare'ema 'gã nui wemipojekafera pe monou imojo'oka Mekiseteki 'ga upe rakue. Mekiseteki 'ea mama'e esage apoara 'gã 'wyrriara 'ga 'ea futat. Salem ipewara 'gã nupe 'ga 'ũina 'wyrriaramũ. Salem 'ea ipy'ata'wa ma'e 'gã 'wyrriara 'ea poromũ. A'eramũ jane 'jau: “Mekiseteki 'ga ipy'ata'wa ma'e 'gã 'wyrriara”, 'jau jane 'ga upe. ³ Nikwaawi jane Mekiseteki 'ga 'ywa rera. 'Ga ryrufera rera nanẽ jane nikwaawi nũ. 'Ga juapyrera nanẽ jane ikwaape'ema. 'Ga 'aawera 'ara nanẽ jane ikwaape'ema. 'Ga manũawera 'at. Mĩmera jane nikwaawi futari. Janeruwarete 'ga ra'yra 'ga 'jawe etee futat 'ga ajemogou mainanamũ nakwaparimũ ete rũi.

⁴ Pẽnea'ar iki Mekiseteki 'ga ree ra'ne. Janeypy 'ga, Abraão 'ga kũima'eeteramũ agawewi rakue. A'etea 'ga mama'e omono Mekiseteki 'ga upe rakue. Mekiseteki 'ga nanẽ kũima'eeteeteramũ

rakue. Ojee iporomutare'ema 'gã 'arimũ okwaw ire Abraão 'ga 'gã karaemã pojekau 'gã nui rakue. A'ea wemipojekafera 'ga imojo'oka teis, imonou amũ Mekiseteki 'ga upe rakue. ⁵ Anure Janeruwarete 'ga 'jau Moisesi 'ga upe rakue: “Teis ki pemojo'ok pejekaraemã. A'eramũ pẽẽ pejemimojo'ogera mũ monou Levi 'ga juapyrera 'gã nupe, mainana 'gã nupe, e'i Janeruwarete 'ga pẽ nupe, ere ki epytuna 'gã nupe, Abraão 'ga juapyrera 'gã nupe te a'eramũ miamũ”, 'jau Janeruwarete 'ga Moisesi 'ga upe rakue. ⁶ A'ere naLevi 'ga juapyrera rũi agawewi Mekiseteki 'ga. A'etea Abraão 'ga wemipojekafera mũ omono 'ga upe rakue. A'eramũ Mekiseteki 'ga 'jau 'ga upe rakue: “Janeruwarete 'ga tuapo mama'e esagea enee 'jau”, 'jau 'ga 'ga upe rakue. Mekiseteki 'ga resag enune Janeruwarete 'ga 'jau Abraão 'ga upe rakue: “Tamomytun enejuapyrera 'gã enee 'jau”, 'jau 'ga Abraão 'ga upe rakue. A'e are poromũ Mekiseteki 'ga 'jau: “Janeruwarete 'ga tuapo mama'e esagea enee 'jau”, 'jau 'ga 'ga upe rakue. ⁷ “Janeruwarete 'ga tuapo mama'e esagea enee 'jau” 'jara 'ga kũima'eeteetea 'ea 'ã jane ikwaapa. A'eramũ jane “Mekiseteki 'ga kũima'eeteetea Abraão 'ga apyraapa” 'e kwaapa. ⁸ A'eramũ jane Israeu juapyreramũ jarekaraemã mũ monou Levi 'ga juapyrera 'gã nupe. Amanũ ma'erama 'gã agawewi nipo. A'etea jane mama'ea simono 'gã nupe. A'eramũ 'gã manũ re 'gã py'ruarera 'gã etee imujaa nũ. A'ere Mekiseteki 'ga nanarũi rakue. Nopy'ruui 'gã 'ga. “Abraão 'ga okaraemã mũ monou ako ma'e 'ga upe te rakue”, 'jau Janeruwarete 'ga ikwasiarukaa 'ga

amũ upe rakue. ⁹⁻¹⁰ Levi 'ga Abraão 'ga juapyrera. A'ere Levi 'ga 'ar enunewe Abraão 'ga Mekiseteki 'ga rekoari rakue. A'eramũ 'ga okaraemã mũ monou 'ga upe rakue. A'eramũ Levi 'ga 'ga reewe 'ga rekoarera 'jawe nanē futat akou. 'Ga reewe Mekiseteki 'ga upe mama'e monoarera 'jawe nanē 'ga akou nũ. Anure Israeu juapyrera 'gã okaraemã mũ monoi aipo Levi 'ga juapyrera 'gã nupe.

¹¹ Anure Janeruwarete 'ga oje'ega kwasiarukaa Moisesi 'ga upe rakue. Nanuar are 'ga 'jau Moisesi 'ga upe rakue: “Teje'ega je akwasiarukat enee. A'e are ene epytuna 'gã mu'jau. Levi 'ga juapyrera 'gã etee je apyrrũ temogytaaw ipe mama'e apoaramũ. Arão 'ga Levi 'ga juapyrera mũ. A'eramũ ene 'ga mogou mainanamũ 'ga ra'yra 'gã neewe. 'Gã etee futat oporowykyau mainanamũ jee”, 'jau Janeruwarete 'ga Moisesi 'ga upe rakue. Janeruwarete 'ga remifutar imũ agawewi Levi 'ga juapyrera mainana mama'e apoi. A'etea 'gã nomoirarũi futari opytuna 'gã tywera. Nokatu'ogi futari 'ga 'gã 'gã tywer awi. Ma'eramũ 'ã Janeruwarete 'ga Kristu 'ga muri. Mekiseteki 'ga 'jawewaramũ 'ga mogou mainana 'jawewaramũ ojee nakwaparimũ ete rũi. ¹² Mekiseteki 'ga 'jawewara 'ga mogoramũ Janeruwarete 'ga 'i: “NaArão 'ga juapyrera 'gã nũi mainana 'awamũ”, 'jau 'ga ojeupe. A'eramũ jane mama'e apowe'em Moisesi 'ga remikwasiarer imũ. Mainana 'gã porowyky are Moisesi 'ga ka'arana kwasiari rakue. A'eramũ jane mama'e apowe'em 'ga remikwasiarer imũ. Jejui 'ga je'eg imũ etee futat jane 'awamũ mama'e apoi. Mainana juejue futat Levi 'ga juapyrera rakue.

Naajepeja 'ga amũ juapyrera rũi.

¹³⁻¹⁴ Jeju 'ga upe tee Janeruwarete 'ga 'i: “Ene 'ã mainana 'jawewara jee nakwaparimũ ete rũi”, 'jau 'ga 'ga upe rakue. A'ere Jeju 'ga naLevi 'ga juapyrera rũi. Juda 'ga juapyrera te Jeju 'ga. A'ere naJuda 'ga juapyrera 'gã nũi Moisesi 'ga imogyi mainanamũ 'gã nupe. NaJuda 'ga juapyrera 'gã nũi wyra rapyau Jarejuwarete 'ga upe rakue. Levi 'ga juapyrera 'gã etee futat 'ga imogyau mainanamũ. A'ere Janejararete 'ga Juda 'ga juapyreramũ futat. A'eramũ jane jarejeapyoramũ ee.

Jeju 'ga Mekiseteki 'ga 'jawewat

¹⁵ A'ere ako 'awamũ Janeruwarete 'ga je'ega jopy'rupawi ai'i. Najareje'eg ymaner imũ rũi 'ga Jeju 'ga mogoi mainana 'jawewaramũ ojeupe. Mekiseteki 'ga 'jawe te 'ga 'ga mogoi mainana 'jawewaramũ. ¹⁶ Naaeje'eger imũ rũi Jeju 'ga jemogoi mainana 'jawewaramũ. Nawamÿi are rũi, naopyy are rũi. Namĩmer are rũi 'ga jemogoi mainana 'jawewaramũ. Okoeteete ma'e 'ga futat. Namanũu'jawi futari 'ga. Ma'eramũ 'ã 'ga jemogoi mainana 'jawewaramũ janee. ¹⁷ Ymã Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukari Jeju 'ga ree 'ga amũ upe rakue:

“Ymã te Mekiseteki 'ga rekoi mainanamũ jee ikue. Nakwaparimũ ete rũi ene ekou mainana py'rau jee”,

'jau 'ga ikwasiarukaa inuga Jeju 'ga ree rakue.

¹⁸ Ymã 'ã janepy 'gã mama'e apoi Moisesi 'ga remikwasiarer imũ etee futat rakue. A'ere 'awamũ nanarũi. 'Ga remikwasiarer imũ janepy 'gã mama'e apou agawewi

rakue. A'etea 'gã nojekatu'ogi Jarejuwarete 'ga upe rakue. ¹⁹ Moisesi 'ga remikwasiarera 'gã nokatu'oga'uweri. A'ere ako 'awamũ Janeruwarete 'ga wa'yra 'ga jukaukari 'gã nupe ai'i, janetywera moiawamũ ai'i. A'eramũ jane 'ga rerowiamũ jarejemogyau esage ma'eramũ Jarejuwarete 'ga upe. A'eramũ jane futat 'awamũ jareje'ega monoarũmũ Jarejuwarete 'ga upe.

²⁰⁻²¹ Mainana 'wyriara 'jawewaramũ Kristu 'ga jemogoukari Janeruwarete 'ga upe: “Te'eawer imũ etee futat je mama'e apoi. Je okoeteete ma'eramũ. Mama'e a'je etee je amome'u. Naje'mei je. A'eramũ je mama'e apou te'eawer imũ etee futat”, 'jau 'ga Kristu 'ga upe rakue. Namainana 'gã nupe rũi 'ga aipo 'jau. NaLevi 'ga juapyrera 'gã nupe rũi 'ga aipo 'jau. A'ere 'ga mainana rekwawer ipe Kristu 'ga mogo re etee 'ga 'i 'ga upe. “Te'eawer imũ etee futat je mama'e apoi”, 'jau. A'ere 'ga amũ ka'arana kwasiari ee inuga rakue.

“Ene je amogo mainana 'jawewaramũ tejemi-ayua 'gã nupe.

Neneteepawi futari e'ỹina mainana 'gã py'ru re.

Naje'mei futari je. Mama'e a'jea etee te je amome'u ene upe.

A'eramũ je ene mogou mainana 'jawewaramũ 'gã nupe te'eawer imũ etee futat, 'jau Janeruwarete 'ga Kristu 'ga upe rakue”, 'jau 'ga amũ ikwasiaa ka'aran are inuga janee rakue.

²² Ymã te Janeruwarete 'ga oje'ega monoi Moisesi 'ga upe rakue. Peuwara 'gã nupe etee ra'ne

'ga 'i rakue. A'ere Jejui 'ga ree 'ga 'eawera na-teepawa'uweri. Mainana 'ga upe u'eawera py'rau futat Janeruwarete 'ga Jejui 'ga mogoi.

²³ Ymā 'gā kwaiwete ajemogyau mainanamū Israeu juapyrera 'gā nupe rakue. Amanū futat 'gā. A'eramū 'ga amū 'ga py'rau Jarejuwarete 'ga upe oporowyky ma'eramū. ²⁴ A'ere Jejui 'ga namanū'jawi futari. A'eramū 'ga opy'ruawe'emamū futat. Namutat 'ga rekoi amanū'jape'ema. ²⁵ Ma'eramū 'ā 'ga jane katu'okaramū 'ga rekoi. Werowiamū 'ga jane muesageu jane mogyau ojeupe. 'Uwarete 'ga pyri futat 'ga reni oporogytau 'ga upe jane ree. “Epoat je rerowiaara 'gā mama'e apo are. Jarejee emojemogypygy ywyapi 'gā”, 'jau 'ga 'ūina au'jeteramū 'Uwarete 'ga upe.

²⁶ A'eramū Jejui 'ga 'ūina mainana 'wyriararete 'jawewaramū janee. 'Ga futat jane poat. Esage ete 'ga. Nitywi futari mama'e tywera 'ga pype. Janeruwarete 'ga worrywamū 'ga ree. A'eramū 'ga manū re 'ga Ruwarete 'ga 'ga moferapa etee rai'i nū, 'ga monou 'ga mojeupia ojepyri rai'i nū. ²⁷ Ymā mainana 'wyriararete 'gā mama'e tywera apoi rakue. A'eramū 'gā wyra rapy ojere'ema futat rakue. Otywera mepyawamū ra'ne 'gā wyra rapyau rakue. Otywera mepy re etee 'gā wyra rapyi opytuna 'gā tywera mepyawamū rakue. A'ere Jejui 'ga nanarūi. Nuapoi futari 'ga mama'e tywera. Janetywer are te 'ga manūi rakue. Ma-jepei tee futat 'gā 'ga jukau rakue. Najukau'jawi futari 'gā 'ga rakue. ²⁸ Moisesi 'ga remikwasiarer imū etee futat Levi 'ga juapyrera 'gā ojemŷina

mainana 'wyrriaramũ. Amumẽ aipo mainana 'wyrriara 'gã mama'e tywera apou. Nifuakari 'gã mama'e tywera apoe'ema upe. A'etea 'gã 'ũina mainana 'wyrriaramũ opytuna 'gã nupe.

A'ere ako 'awamue Janeruwarete 'ga wa'yra 'ga mõi mainana 'wyrriara 'jawewaramũ janee ai'i. "Ene te 'ã esageay ma'ea. Nereapoi futari 'ã mama'e tywera. Jeremifutar imũ etee 'ã ene mama'e apou", 'jau Janeruwarete 'ga wa'yra 'ga upe. "A'eramũ je ene mõiina mainana 'wyrriara 'jawewaramũ tejemiayuwa 'gã nupe. Eẽme'ema futat mainana 'wyrriar awi 'gã 'jawe", 'jau 'ga Kristu 'ga upe rakue. U'eawer imũ etee futat 'ga 'ga mõiina mainana 'wyrriara 'jawewaramũ janee.

8

Mainana 'wyrriararete 'jawewat

¹Jejui Kristu 'ga je amome'u pẽ nupe. Jejui 'ga futat ako mainana 'wyrriararete 'jawewaramũ janee. Janetywera mepypaw ire 'ga awau wapyka ywag ipe 'Uwarete 'ga pyri. Pãjẽrete 'ga jakwatawa katy 'ga wapyka 'ũina. 'Uwarete 'ga 'jawe 'ga. A'eramũ 'ga wapyka 'Uwarete 'ga jakwatawa katy 'ũina.

²Ymã te mainana 'wyrriara 'gã oi osou taityoga pype oje'ega Jarejuwarete 'ga upe opytuna 'gã nee rakue. 'Gã futat taityoga mõiina Jarejuwarete 'ga mogytaawamũ rakue. A'ere Jejui 'ga nokoi kũima'efera 'gã nemiapofera pype. Jarejuwarete 'ga rupaw ipe te 'ga rekoi. 'Ga yse katy futat 'ga 'ũina oporogytau 'ga upe jane ree.

³'Gã amũ 'ũina mainana 'wyrriarareteramũ Jarejuwarete 'ga upe mama'e monoaramũ rakue. 'Ga

upe wyra rapyaramũ nanẽ 'gã 'ũina mainana 'wyr-
 iaramũ rakue. Mainana 'wyrriara 'jawewaramũ
 'õi re Jejui 'ga nanẽ mama'e monoi 'Uwarete 'ga
 upe nũ. ⁴ Ywag ipe Jejui 'ga 'ũina mainana 'wyr-
 iara 'jawewaramũ janee. Ywy pe akou amunipo
 'ã 'ga 'ũine'ema mainana 'wyrriara 'jawewaramũ
 janee. Levi 'ga juapyrera 'gã etee 'ã ajemog-
 yarũ mainanamũ 'au. Moisesi 'ga remikwasiarer
 imũ Levi 'ga juapyrera 'gã mama'e monoi Jare-
 juwarete 'ga upe opytuna 'gã nee rakue. ⁵ Ymã te
 taityoga apoe'emauwe Janeruwarete 'ga 'i Moisesi
 'ga upe rakue: “Ywytyra apyte'rarimũ jarejekwaw
 ipe je ako temogytaawa ra'agawa resaukaa enee
 ai'i, ywagipewara ra'agawa resaukari enee ai'i.
 A'eu etee futat ene iapoukaa 'gã nupe”, 'jau 'ga
 'ga upe rakue. A'eramũ Moisesi 'ga iapoukaa 'gã
 nupe ojeupe 'ga remiesaukarer imũ etee futat
 rakue. A'eramũ 'gã nemiapofera pype mainana
 'gã oporowykyau. 'Gã porowyky resag ire jane
 jarejeapyoramũ ywag ipewara Jejui 'ga porowyky
 are. ⁶ A'ere Jejui 'ga porowyky esageay mainana
 'gã porowyky apyraapa. Ymã Janeruwarete 'ga
 oje'ega monoi Moisesi 'ga upe rakue. Esage
 futat aipo 'ga je'eg ymanera. A'ere anure 'ga
 oje'ega monoi wa'yrarete 'ga upe. Aipoa 'ga
 je'eg yaua esageay 'ga je'eg ymanera apyraapa.
 A'eramũ 'ga oje'eg ymanera mojopy'rau oje'eg
 yau pyu. A'eramũ 'ga wa'yra 'ga upe u'eawera
 jane erowiamũ 'ga jane katu'oka. “Anure nipo
 je teje'ega rerowiaara 'gã murukari ywag ipe
 tejepyri”, 'jau 'ga 'ũina. A'eramũ jane jareku'iramũ
 jarejemogyau ee.

⁷ Oje'eg ymanera 'gã enuwarũ re amunipo 'ã

'ga namuri oje'eg yaua oree. ⁸ A'ere janepyp 'gã nuenuwi Jarejuwarete 'ga je'ega rakue. A'eramũ Janeruwarete 'ga 'jau:

“Anure nipo je teje'eg yau monoi Israeu juapyrera 'gã nupe, Juda juapyrera 'gã nupe nanẽ nũ.

⁹ Ymã te je teje'ega monoi 'gã ypy 'gã nupe ikue. Egitu ywy awi 'gã neruaw ipe je teje'ega monoi 'gã nupe.

A'ere 'gã nuenuwi etee jeje'eg ymanera.

A'eramũ je tepoia 'gã nui”,

'jau Janeruwarete 'ga ikwasiarukaa Jeremi 'ga upe rakue.

¹⁰ “Anure nipo je teje'eg yau monoi Israeu juapyrera 'gã nupe, a'e je pẽ nupe.

A'ere je teje'ega mogeukari 'gã akaga pype.

A'eramũ nipo 'gã wapyra mÿina jeje'eg yau are.

A'eramũ nipo 'gã oporenuwiweramũ jeje'eg are.

A'eramũ nipo 'gã je muorypa. ‘Ku'jywa 'ga 'ã Janeruwaretea a'jea futat’, 'jau nipo 'gã jee.

A'eramũ nipo je futat 'gã Nuwaretea.

A'eramũ nipo 'gã nanẽ jeremiayuwareteramũ ajemogyau jee nũ”,

'jau Janeruwarete 'ga ikwasiarukaa 'ga upe rakue.

¹¹ “Anure nipo 'gã je kwaapa katu katu najuejue etee futat.

A'eramũ te nipo 'gã ajamu'jawe'em je ree.

Je kwaapa nipo 'gã pãwẽũjẽ etee futat ajemogyau.

'Gã 'wyrriara 'gã, akotee ma'e 'gã.

Mĩmera 'gã nipo je kwaapa anure.

¹² A'eramũ nipo je 'gã tywera moia 'gã nui.

Najerea'aru'jawi futari nipo je 'gã tywer are”,

'jau Janeruwarete 'ga ikwasiarukaa Jeremi 'ga upe rakue.

13 “Teje'eg yau je omono 'gã nupe” 'e upe Janeruwarete 'ga oje'eg ymanera jane upe imojopy'ru upe te 'ga 'i. A'eramũ jane 'awamũ mama'e apou 'ga je'eg yauu. Anurenure'i nipo 'ga je'eg ymanera teepawamũ.

9

Janeruwarete 'ga rupawarete

¹ Moisesi 'ga upe oje'ega monou nanẽ Janeruwarete 'ga 'gã mu'jau amuoryw are. “Taityoga peapo jemogytaawamũ. A'eramũ pẽẽ a'e pype futat pejewau je muorypa”, 'jau 'ga 'gã nupe 'gã mu'jau ee rakue. ² A'eramũ 'gã iapou ojeupe 'ga 'eawer imũ etee. Iapopaw ire 'gã imomy'japa taity poanamũ pyu. Wesaw ypya upe 'gã 'jau “Janeruwarete 'ga rupap”, 'jau 'gã jupe. A'e pype futat arãparĩna 'ũina wenawa 'arimũ. Mani'oko'o'i piru'i rupawa nanẽ 'upa peu. A'e 'arimũ 'gã mani'oko'o'i piru'i rerawau inuga. “Janeruwarete 'ga ma'ea”, 'jau 'gã jupe jepi. ³⁻⁴ Mama'e kasiga rapyawa 'ũina imy'jawa rowopype pyri. Ouru 'gã imonou ipir are ipiwoymawamũ rakue. Imy'jawa raipy upe 'gã 'jau “Janeruwarete 'ga rupawaretea” 'jau 'gã jupe. Janeruwarete 'ga je'ega rerekwara ryrũa etee te 'ũina imy'jawa waipy pe rakue. Ipiwoyma 'gã ouru pyu nanẽ rakue nũ. Ipype 'gã mama'e nuga. Janeruwarete 'ga je'ega rerekwara itapep, ita kanafũ'ĩ, Arão 'ga ywyrã. Mĩmera 'gã imĩina ipype. Aipo ita kanafũ'ĩa ouru apopyrera. Ipype 'gã mani'oko'o'i mĩina, mana 'jawa mĩina. A'e Arão 'ga ywyrã opopoa

rakue. Mukūi itapew are Janeruwarete 'ga je'ega jekwasiari rakue. A'eramū 'gā mīmera monou imyina Jarejuwarete 'ga je'ega rerekwara ryrū pype rakue. ⁵ Jarejuwarete 'ga je'ega rerekwara ryrū au'jawa 'arimū 'gā mukūi ywagipewara ra'agawa mmyina, kerupī 'jawa mmyina. Ouru apopyrera poromū. Ijywa 'ga imonou ipypekau yrū au'jawa 'arimū. Ywagipewara ra'agawa resaka ae wea'aramū Jarejuwarete 'ga ree. “Janeruwarete 'ga ako jane pype” 'jau 'gā ajaupe esakawe. Janeruwarete 'ga je'ega rerekwara ryrū au'jawa are mainana 'wryiara 'ga wyra ry monoi imonykya. Wyra ry resag ire Janeruwarete 'ga wea'aru'jawe'emamū Israeu juapyrera 'gā tywer are rakue. A'ere na'awauwe rūi aipo mome'upaawa pē nupe.

⁶ Taityoga 'gā iapopaw ire mainana 'gā awau osou Jarejuwarete 'ga rupaw ipe mama'e apou Jarejuwarete 'ga 'eawer imū. Ai'iwe, ai'iwe 'jau 'gā awau osou mama'e apou 'ga upe rakue. ⁷ A'ere mainana 'wryiararete 'ga etee 'ga oi osou Jarejuwarete 'ga rupawarete pype. Kwara mu'ar ire mainana 'wryiara 'ga osou majepei tee futat 'ga rupawarete pype. Wyra rya 'ga erawau erosou imonykya Jarejuwarete 'ga je'ega rerekwara ryrū au'jawa 'arimū. Otywer are ra'ne 'ga imonykya. A'ere 'ga opytuna 'gā tywer are nanē imonykya nū. “Amumē ore mama'e tywera apoi ikwaape'ema jepi”, 'jau 'ga erawau erosou. “A'eramū ene ejea'aru'jawe'emamū oretywer are”, 'jau 'ga Jarejuwarete 'ga upe, wyra ry monykya yrū au'jaw are. ⁸ A'ere tekotee 'gā nosea'uweri Jarejuwarete 'ga rupawarete pype. A'ere Janeruwarete 'ga 'Age-

sagea jane mu'ei mama'e are. “Taityoga teepaw ire pēē pejesou pejeporogytau Pejejuwarete 'ga upe najuejue etee. Taityoga renamū te ako mainana 'wyrirarete 'ga etee osou imy'jawa pype Pejejuwarete 'ga pyri jepi. A'ere teepaw ire pēē najuejue etee pese 'ga pyri pejeporogytau 'ga upe” 'e are 'ga 'Agesage jane mu'ei.

⁹ Kristu 'ga manūe'emauwe janepytunera 'gã mama'e rerawau mainana 'gã nupe: “Koa mama'ea emome'u Jarejuwarete 'ga upe jee”, 'jau 'gã mainana 'gã nupe mama'e rerua jepi. Mama'e tywera apo re 'gã weymawa mū rerua mainana 'gã nupe jepi: “Mama'e tywera je aapo Jarejuwarete 'ga upe. A'eramū je tejeymawa rerua tetywera mepyawamū. A'eramū ene iapyau Jarejuwarete 'ga upe je ree”, 'jau 'gã 'ã weymawa rerawau mainana 'gã nupe. Otywera mepyawamū 'gã weymawa monou iapyaukaa mainana 'gã nupe Jarejuwarete 'ga upe. A'ere aipoa namueateukari 'gã 'gã tywer awi. Nokatu'oga'uweri 'gã 'gã tywer awi. ¹⁰ Moisesi 'ga remikwasiarer imū nipo 'gã mama'e monoi Jarejuwarete 'ga upe. 'Ga remikwasiarer imū nipo 'gã ojekwakupa mama'e are. “Aga i'upyre'ema pē nupe”, Moisesi 'ga 'eawera nipo 'gã na'ui agawewi. “Nan ki peapo pejekatu'okawamū Jarejuwarete 'ga upe”, 'jau Moisesi 'ga 'gã mu'jau 'gã jekatu'og are rakue. A'eramū 'gã mama'e apou 'ga je'eg imū etee. A'ere 'gã nemiapofera namuesagea'uweri 'gã Jarejuwarete 'ga upe. Kristu 'ga jane katu'okarama resaukaawamū etee te 'gã aipo apoi rakue. Kristu 'ga rure'emauwe te jane mama'e apoi Moisesi 'ga remikwasiarer imū

rakue.

¹¹ A'ere 'awamũ Kristu 'ga ruri rai'i. A'eramũ 'ga akou mainana 'wyriararete 'jawewaramũ janee. "Mama'e esagea taapo pẽ nupe 'jau", 'jau 'ga akou mainana 'wyriara 'jawewaramũ janee. Nataityoga pype rũi 'ga rekoi mainana 'wyriara 'jawe. Ywag ipe te 'ga rekoi. 'Uwarete 'ga pyri futat 'ga rekoi. Kristu 'ga rekwawa esageay taityoga apyraapa. ¹² Ymã te 'gã karupana'nĩ jukai wy reko'woka rakue. Kwataua'yra nanẽ 'gã ijukau wy reko'woka jui rakue. Wya jukauwe mainana 'wyriara 'ga wy rerawau erosou taityoga my'jaw ipe, Jarejuwarete 'ga rupawarete pype opytuna 'gã tywera mepyawamũ rakue. A'ere ikokwara rupi nãñewẽjẽmĩ 'ga wyra mũ jukau wy rerawau erosou rakue nũ. A'ere nanarũi Kristu 'ga. Kristu 'ga ojejukaukat ia'wyre'ema 'gã nupe majepi tee futat rakue. Awau 'ga 'ã 'ũina ywag ipe. A'eramũ 'ga owy pyu janetywera mepyaupap 'uwa 'ga upe. A'eramũ 'ga werowiamũ janetywera moia jane wi ywawuje futat. ¹³ Ymã Israeu juapyrera 'gã jekatu'ogi Jarejuwarete 'ga 'eawer imũ etee rakue. Ijekwakuwe'ema 'gã ojemote'at ma'e 'jawe Jarejuwarete 'ga upe. A'eramũ 'gã ojekatu'oke'em ire osowe'em Jarejuwarete 'ga mogytaaw ipe 'ga muorypa. A'eramũ mainana 'gã karupana'nĩ ry monykya 'gã nee. Kwatau ry 'jau 'gã imonykya ijekatu'oge'ema 'gã nee. Kwataua'yra nanẽ 'gã iapyaukaa nũ. A'eramũ 'gã ukuwera kosõu 'y are. A'ere 'gã imonykya 'gã nee 'gã katu'okawamũ Jarejuwarete 'ga upe. Aipo apo re te ki 'gã too osou Jarejuwarete 'ga mogytaaw ipe 'ga muorypa. Peapyaka esaka je'e are. Teumera ty-

mara 'gã Janeruwarete 'ga nomogeukari wog ipe. A'eramũ 'gã teumera tym ire weymawa rerawau mainana 'ga upe. A'eramũ mainana wy monykya 'gã nee 'gã nesawamũ. ¹⁴ A'ere karupana'nĩ rya nokatu'ogi futari 'gã. Nopirei futari 'gã 'gã tywer awi. Karupa'mĩ rapya nanẽ nũ. Karupa'mĩa 'gã ijukau iapyau otywera mepyawamũ. A'ere nomoira'uweri 'gã nui. A'eramũ 'gã mama'e tywera apou'jaw ire 'gã nãñewějẽmĩ weymawa mũ jukau nũ, otywera mepyawamũ nũ. A'ere Kristu 'ga jane katu'ogi ywawuje futat. Werowiamũ 'ga janetywera moia jane wi. Amanũmũ 'ga janetywera mepyaupap ywawuje futat rakue. Esage ete Kristu 'ga. Nuapoi futari 'ga mama'e tywera. 'Uwarete 'ga 'Agesagea 'ga wereko, okoeteete ma'ea 'ga wereko. A'eramũ 'ga 'ga 'Agesage pãjẽ mũ ojejukaukaa 'gã nupe, owy reko'wogukaa 'gã nupe, janetywera mepyawamũ 'Uwarete 'ga upe. "Ajejukaukat je 'gã nupe 'gã tywera mepyawamũ enee, Kiapi'ni. A'eramũ je tejerowiaaramũ 'gã tywera moia 'gã nui, 'gã katu'oka katu", 'jau Kristu 'ga 'Uwarete 'ga upe. A'eramũ 'ga werowiamũ janetywera moia jane wi, jane katu'oka katu 'Uwarete 'ga upe. A'eramũ jane 'awamũ jarejeymawa rapyau'jape'ema jaretywera mepyawamũ. Jejui Kristu 'ga manũa janetywera mepyaupap ywawuje futat. Werowiaaramũ 'ga janetywera moia jane wi, jane mogyau oje'jawewaramũ, jane muea'arukaa mama'e are oje'jawe futat. A'eramũ jane mama'e apou 'ga remifutar imũ etee futat.

Janeruwarete 'ga je'egyau

15 Moisesi 'ga upe Jarejuwarete 'ga 'eawer imũ etee Israeu juapyrera 'gã mama'e apou rakue numiamũ. A'ere 'gã mama'e tywera apou'jau'jawi etee futat. A'ere Kristu 'ga te eteetea. Janetywera moiawareteramũ 'ga manũi janee. Janetywer awi jane mueateeukaawamũ te 'ga iapoi janee. Werowiaaramũ 'ga janetywera moia jane wi. A'eramũ 'ga 'jau werowiaaramũ janee: “Jeruwarete 'ga pẽ mũ'ẽ 'gã nui je rerowiarukaa pẽ nupe. A'eramũ nipo pẽẽ anure pejejua 'au ore pyri nakwaparimũ warãu rũi futat”, 'jau 'ga werowiaaramũ janee. “Orojepyri pẽ nuramũ nipo Jeruwarete 'ga mama'e esage monou pẽ nupe u'eawer imũ etee futat. Pẽ nupe 'ga remimonofera nateepawa'uweri”, 'jau 'ga werowiaaramũ janee.

16-17 Sã'ã ae ka'arana kwasiara okaraemã are. “Je manũ re ki jekaraemãmera pemono jepytunera 'gã nupe” 'e kwasiaa inuga ka'aran are. 'Ga manũ re etee 'gã ka'arana kwasiararera 'ga karaemã monoi 'gã nupe. 'Ga manũ'e'emauwe 'gã 'ga karaemã nomonoa'uweri 'gã nupe. Muku 'ga manũ re miamũ 'ga manũ resakarera 'gã 'jau: “A'jea futat 'ga manũi ai'i. Aesak je 'ga manũa ai'i”, 'jau 'gã ajaupe. A'eramũ 'gã “amanũ 'ga” 'e kwaaw ire etee 'ga karaemã monou 'gã nupe.

18-19 Nan tee futat Janeruwarete 'ga je'eg ymanera. Ojeupe Janeruwarete 'ga je'eg ire etee Moisesi 'ga 'ga je'ega mome'ui opytuna 'gã nupe rakue. A'ere 'ga karupana'nĩ ry kwatau ry reewe ikosõu 'y pype. A'ere 'ga 'yw akã'i amũ ppyka ifaa inimo piraga pyu. Isipu 'jawa 'yw akã'i faa karupa'mĩawa apopyrera pyu. Karupa'mĩawa 'gã ipowãna rakue. A'ere 'gã imomiraga. A'e pyu 'gã 'yw akã'i fari.

A'ere 'ga ipymĩãu wy pype. A'ere 'ga wy monykya Janeruwarete 'ga je'ega rerekwara ka'aran are. Israeu juapyrera 'gã nee nanẽ imonykya nũ. ²⁰ A'ere 'ga 'jau 'gã nupe: “Wya je amonykyt Jarejuwarete 'ga je'ega rerekwara ka'aran are. Pẽ nee nanẽ je imonykyri nũ. A'eramũ ki jane 'ga je'ega renupa. Taruenup eneje'ega 'jau 'e are je wy monykyri pẽ nee ka'aran are we”, 'jau Moisesi 'ga 'gã nupe rakue. ²¹ Taityog are nanẽ Moisesi 'ga wy monykya nũ taityoga pypewara are we. ²² Moisesi 'ga upe Jarejuwarete 'ga 'eawer imũ mainana 'gã wy monykya mama'e are ikatu'okawamũ Jarejuwarete 'ga upe rakue. “Wy pyu ekatu'ok mama'ea jee”, 'jau Janeruwarete 'ga 'gã nupe rakue. A'eramũ 'gã wy monykya mama'e are ikatu'okawamũ 'ga upe. Imonykyawe'em are etee 'gã imonykyre'ema. Inãinã'nĩ etee 'gã ikatu'oka. Opytuna 'gã tywer are nanẽ 'gã aipo apou wyra jukau wy reko'woka 'gã nee 'gã tywera mepyawamũ Jarejuwarete 'ga upe. Wy reko'woke'em ire amunipo 'ã 'gã otywera nomepyi futari Jarejuwarete 'ga upe.

Janetywera mepyawamũ 'ga manũawet

²³ Ee wyra ry monykyr ire Moisesi 'ga taityoga katu'ogi Jarejuwarete 'ga upe rakue, taityoga pypewara reewe rakue. Ywag ipe futat Janeruwarete 'ga muorypawarete reni. A'eramũ nipo ikatu'okawa wesageramũ wyra ry apyraapa. ²⁴ Na'gã nemiapofera taityoga pype rũi Kristu 'ga awau osou amanũ re. Ywag ipe tee 'ga oi, 'Uwarete 'ga muorypawarete pe. Peu futat 'ga reni 'Uwarete 'ga pyri, mama'e renũina jane

ree 'ga upe. ²⁵⁻²⁶ Ymã judeu 'gã nupe mainana 'wyriararete 'ga wyra ry rerawau erosou taityoga my'jaw ipe, Janeruwarete 'ga rupawarete pype rakue. Majepei tee futat 'ga erawau erosou kwara mũ rupi rakue. Ikokwara rupi tãmējē 'ga wyra ry rerawau erosou 'ga rupawarete pype rakue nũ. A'ere nanarũi Kristu 'ga. Nan Kristu 'ga reko re amunipo 'ã 'ga amanũu'jau'japa ywy apo ypy we. A'ere nanarũi Kristu 'ga. Namanũu'jau'jawi 'ga janetywer are. Sawaem jane mama'e teepap ja'wyja'wy upe. A'eramũ ako 'ga 'awamue te ojesaukaa janee amanũmũ janetywera mepyaupap ywawuje tee rai'i.

²⁷ Ywy pewaramũ jane jaremanũmũ najuejue etee futat. Majepei tee futat jane manũi. Nimanũu'jau'jawi jane. Jaremanũ re nipo jane jarewau jarejesaukaa Jarejuwarete 'ga rowase. A'eramũ nipo Janeruwarete 'ga wa'yra 'ga rerowiaaramũ jane monou jane mogyau ojepyri. Wa'yra 'ga rerowiare'ema 'gã nipo 'ga imonou muku ojewi. ²⁸ Nan tee futat majepei tee Kristu 'ga jejukaukari 'gã nupe, janetywera mepyawamũ. Nojejukaukaru'jau'jawi 'ga. Anure nipo 'ga ruri nũ. A'ere 'ga najanetywera mepyawamũ rui 'ga ruri. 'Ua nipo 'ga wapesakaramũ jane katu'okapap janetywer awi. A'eramũ te nipo jane mama'e tywera niapou'jawi.

10

¹ Moisesi 'ga remikwasiarera mogytaramũ Israeu juapyrera 'gã weapyo'iramũ etee Jarejuwarete 'ga remiaporam are. Anure 'ga remiaporama a'agawa futat poromũ wyra

rapya rakue. A'ere 'gã naeapyo katui ee rakue. Weymawa 'gã ijukau iapyau otywera mepyawamũ. Ikokwar are 'gã nãñewējēmĩ wyra mũ jukau iapyau nũ. A'ere wyra wya nokatu'ogi futari Janeruwarete 'ga rerowiaara 'gã nakue. A'eramũ 'gã 'ga muoryparũme'em 'ga remifutar imũ. ² Okatu'okatu re amunipo 'ã 'gã nueru'arasigi te mama'e tywera ojeupe iapoawera erekou. A'eramũ amunipo 'ã 'gã weymawa rerawau'jape'ema ijukaukare'ema otywera mepyawamũ rakue. A'ere wyra wya nokatu'ogi futari 'gã 'gã tywer awi. ³ Ma'eramũ 'ã 'gã au'jeteramũ weymawa mũ rerooi ijukaukaa otywera mepyawamũ rakue. Weymawa jukaramũ 'gã wea'aramũ otywer are nũ. ⁴ Kwatau rya nomoira'uweri janetywera. Karupana'nĩ rya nanē nomoira'uweri nũ.

⁵⁻⁶ A'eramũ Kristu 'ga 'ua ojypa 'au ywy pe rakue. A'eramũ 'ga 'jau 'Uwarete 'ga upe:

“Nerefutaru'jawi wyra rapya 'awamũ.

Ejeupe 'gã mama'e mura nanē nerefutaru'jawi nũ.

Wyra rapya nomoiri futari 'gã tywera.

Nenemaku'ia'uweri.

A'eramũ ene je mogou ywy pewara 'gã 'jawe futat ra'ne.

'Gã no'oa 'ã ene imua jee jero'oramũ.

A'eramũ je tekou 'gã 'jawe futat.

⁷ Eneremifutara apoawamũ je ruri.

Ymã te 'ã ka'arana erekwasiarukat 'gã nupe je ree rakue.

A'eramũ je 'awamũ mama'e apou eneremifutar imũ etee futat, 'gã nemikwasiarer imũ etee futat”,

'jau 'ga 'ua ywy pe rakue.

⁸ Jarejuwarete 'ga je'eg ymaner imũ 'gã wyra jukau iapyau otywera mepyawamũ rakue. A'ere Jeju 'ga 'i 'Uwarete 'ga upe rakue: “Nerefutaru'jawi wyra jukaa 'awamũ”, 'jau 'ga 'ga upe. “Wyra jukaa nene muorywu'jawi 'awamũ”, 'jau 'ga 'ga upe rakue. ⁹ “Au je rekoi. Eneremifutar imũ mama'e apou te je ruri”, 'jau 'ga 'Uwarete 'ga upe rakue. A'eramũ Janeruwarete 'ga 'awamũ 'jau janee: “Kristu 'ga 'jawe pejemogy. Jeremifutar imũ etee ki mama'ea peapo Kristu 'ga 'jawe jee”, 'jau 'ga janee. “Nepeapyu'jawi wyraa 'awamũ pejetywer are”, e'i 'ga janee 'awamũ. ¹⁰ 'Uwarete 'ga remifutar imũ etee futat Jeju Kristu 'ga mama'e apoi rakue. A'eramũ 'ga ojejukaukaa ae a'wyre'ema 'gã nupe rakue. A'eramũ futat 'ga amanũmũ janetywera mepyaupap ywawuje tee 'Uwarete 'ga upe rakue. Werowiaramũ 'ga jane katu'oka janetywer awi.

¹¹ Mainana 'gã wojere'emamũ futat akou mama'e apou Jarejuwarete 'ga upe rakue. Wyra rapya 'gã imuojere'ema futat rakue. Ai'iwe, ai'iwe, ai'iwe 'jau 'gã iapou rakue. A'ere wyra rapya nomoira'uweri janetywera jane wi. ¹² A'ere Kristu 'ga jejukaukari 'gã nupe janetywera mepyawamũ. A'ere 'ã 'ga awau wapyka 'Uwarete 'ga jakwatawa katy 'ũina. Namanũu'jau'jawi 'ga janetywer are. Majepei tee futat 'ga manũi janetywera mepyawamũ. Janetywera mepy re 'ga awau wapyka 'ũina 'Uwarete 'ga yse katy. 'Uwarete 'ga 'jawe futat 'ga. A'eramũ 'ga wapyka 'ga jakwatawa katy. ¹³ Anure nipo Janeruwarete 'ga Kristu 'ga magwawukaa 'ga ree iporomutare'ema 'gã

'arimũ. A'eramũ 'ga iapesaka 'ũina. ¹⁴ Majeppei tee futat 'ga manũi janetywer are rakue. A'eramũ 'ga werowiaramũ janetywera moia jane wi, jane katu'oka tãmêjê futat.

¹⁵ U'agesageu nanê 'ga jane mu'jau ee nũ, 'gã nupe ka'arana kwasiarukaripyre are nũ:

¹⁶ “A'ere nipo je teje'eg yau monoi 'gã nupe.

A'eramũ nipo 'gã oporenuwiweramũ jeje'eg are.

Teje'ega nipo je imogeukaa 'gã akaga pype.

A'eramũ nipo 'gã wapyakau ee”,

'jau 'ga ikwasiarukaa 'gã nupe rakue.

¹⁷ A'jea futat 'ga 'i: “Najerea'aru'jawi futari nipo je 'gã tywer are”, 'jau Janeruwarete 'ga ikwasiarukaa Jeremi 'ga upe rakue.

¹⁸ Jejui Kristu 'ga manũ are Janeruwarete 'ga janetywera moiri jane wi. A'eramũ 'ga wea'aru'jawe'emamũ futat janetywer are. Ma'eramũ 'ã jane niapou'jawi futari 'awamũ mama'ea jaretywera mepyawamũ. Kristu 'ga futat janetywera omepy amanũmũ rakue.

Jareje'ega simono 'ga upe 'awamũ

¹⁹ Pêê jerewirera 'jawe jee. Kũjãmeramũ pêê jerenyra 'jawe jee. A'eramũ je 'jau pê nupe: Jejui 'ga amanũ janetywera mepyawamũ rakue. Werowiaramũ 'ga janetywera moiri jane wi. A'eramũ jane nanê jareje'ega monoarũmũ Jarejuwarete 'ga upe. ²⁰ Namainana 'gã nũi oje'ega omono Jarejuwarete 'ga upe jane 'awamũ. Ymã 'ã Israeu juapyrera 'gã Jarejuwarete 'ga mogytaawa taityoga momy'jawi taity pyu rakue. A'eramũ 'ã mainana 'wyriara 'ga etee awau osou imy'jaw ipe Jarejuwarete 'ga upe oporogytau

rakue. A'ere jane 'awamũ Jeju 'ga manũ are, jane porogytaarũi Jarejuwarete 'ga upe. Amanũ re Jeju 'ga ferawi rai'i nũ. Namanũu'jawi futari 'ga 'awamũ. A'eramũ jane jareje'ega monou Jarejuwarete 'ga upe au'jeteramũ futat jarejee.

²¹ Jeju 'ga futat mainana 'wyriararete 'jawewaramũ janee. 'Ga 'ã Janeruwarete 'ga omỹi 'wyr-iarãmũ wemiayuwamũ janee. Ojejuka esage 'ga jane ree. ²² A'eramũ ki jane Jarejuwarete 'ga muorypa a'jea futat. Kristu 'ga ree jarejemogypyka jarejemogyau. A'eramũ jane Jarejuwarete 'ga muorypa a'jea futat. Kristu 'ga 'ã janetywera amoit jane wi werowiarãmũ. A'eramũ jane jarejekwawe'em 'ga upe. Jarejewi 'ga jaretywera moir ire jane jarejepymãukaa 'y pe 'gã amũ nupe. Sã'ã mama'ea opirei re esagea. Iky'ae'ema futat. Nan tee futat jane. Jarejewi janetywera moir ire jane jarejesageramũ 'ga upe.

²³ U'eawer imũ etee futat Janeruwarete 'ga mama'e apoi. A'eramũ jane jarejemogypyka 'ga 'eawer are, "Anure nipo je pẽ muri ywag ipe tejepyri" 'ga 'eawer are. A'eramũ te jane 'ga pyri jareo rapesaka. 'Gã amũ nanẽ ki jane imu'jau ee nũ. "Anure nipo Janeruwarete 'ga werowiaaramũ jane monoi ywag ipe ojeypyri", 'jau ki jane jarejepyriwara 'gã nupe. ²⁴ A'eramũ ki jane jarejea'aramũ jarejee. "Janepota'wa ki jarejee. Sajopoar iki mama'e esage apo are", 'jau ki jane jarejaupe.

²⁵ 'Gã amũ nipo opoia ajuee ajatyka awi. Nijatykaweri nipo 'gã ajuee Jarejuwarete 'ga muorypa. A'ere kasi sajemu'e 'gã nee ne. Sajatyka etee futar iki jarejee 'ga muorypa. Anurenure'i nipo

Jejui 'ga ruri nũ. A'eramũ ki jane Jarejuwarete 'ga rerowiar ywyapiukaa jarejaupe.

²⁶ “Kristu 'ga amanũ janetywera mepyaui rai'i. A'eramũ ki pẽẽ mama'e apou 'ga remifutar imũ etee” 'ea jane sikwaap. A'jea futat aipo 'ea. A'eramũ ki jane mama'e tywera apowe'em Kristu 'ga ree jarejemu'e re. Jarejemifutar imũ etee mama'e tywera apou jane jewyru'jawi jaretywera upe nũ awỹja sipo janetywera omepy janee nanuaramũ? Nitywi futari 'ga amũ. Kristu 'ga etee futat amanũmũ janetywera mepyawamũ rakue. 'Ga rerowiare'emamũ nitywi futari janetywera moiara 'ga amũ. ²⁷ A'eramũ ki mama'e tywera apo upe ojewyt ma'e 'gã okyjau Jarejuwarete 'ga wi. Anure nipo 'ga wowase jane majatykaaw ipe ojee iporomutare'ema 'gã monoi mama'eukwaawa rapyaw ipe. ²⁸ Pekwaap 'ã jareypy 'gã Moisesi 'ga remikwasiarer imũ etee iapoare'ema 'gã apisiukara rakue. Maranuara 'gã sipo poromũ iapisipyramũ rakue? “Peko kasi tesirũgatu ne” 'e renupare'ema 'gã janeypy 'gã iapisau tãmẽjẽ rakue. Mukũja 'gã tesirũgatu 'ga amũ reko resag ire 'gã 'ga jukau tãmẽjẽ aporiae'emamũ futat 'gã nee rakue. ²⁹ Sã'ã 'gã Moisesi 'ga je'egeera renupare'ema 'gã ijuka tãmẽjẽ rakue. Nanarũi sipo Janeruwarete 'ga wa'yrarete 'ga je'ega renupare'ema 'gã nerekoii? 'Ga taetu nipo 'ga wa'yra 'ga je'ega renuwe'emamũ 'gã wereko tywerete a'jea futat. Kristu 'ga rerowiar ire nipo 'gã amũ opoia 'ga rerowiar awi. Ojewi Kristu 'ga otywera moir ire nipo 'ga amũ ojewya mama'e tywera apo upe nũ. A'e 'gã: “Nia'wyri Kristu 'ga. Ma'eramũ 'ã 'gã

'ga jukai au'je katu rakue" 'jara 'jawe Kristu 'ga rerowiar awi opoit ma'e 'gã. Janeruwarete 'ga 'Agesagea opota'waramũ agawewi 'gã nee, Kristu 'ga rerowiarukaa agawewi 'gã nupe. A'etea 'gã 'ga 'Agesage kurapara 'jawe etee, Kristu 'ga rerowiar awi opoir ire. A'eramũ nipo Janeruwarete 'ga aipo 'gã nerekou tyweaete.

³⁰ "Nanuara 'gã nui nipo je jepyari 'gã nemiapo tywer awi", 'jau Janeruwarete 'ga oje'ega kwasiarukaa Moisesi 'ga upe rakue. "Oje'eganuwe'emawer ipe etee te nipo 'ga jereko tywerukari jee", 'jau Janeruwarete 'ga ikwasiarukaa ka'aran are Moisesi 'ga upe rakue. Aipoa Janeruwarete 'ga 'eawera futat. A'ea jane ikwaapa.

³¹ Janeruwarete 'ga okoeteete ma'ea futat. Ma'eramũ ki jane jarekyjau 'ga jarejereko tywer awi mama'e tywera apowe'em futat.

³² Pënea'ar iki pejejerekwawer are. Jejui 'ga pëë erowiar ypyrauwe 'ã 'ga rerowiare'ema 'gã pë nerekou tyweaete 'ga ree. A'ere 'ã nepepouri futari 'ga rerowiar awi rai'i. ³³ Amumë 'ã 'ga rerowiare'ema 'gã pë kurapa kypyre'emete agawewi rai'i. A'etea 'ã pënuag etee futat 'gã pejereko tywera upe rai'i. Amumë 'gã 'ã pëjekoty'aawa 'gã nerekou kypyre'emete agawewi rai'i. 'Gã nereko tywera resakawe 'ã pëë pejejatykau pejekoty'aawamũ 'gã nee rai'i. A'eramũ 'ã 'gã pë nerekou kypyre'emete 'gã neewe futat rai'i. ³⁴ Amumera 'gã 'gã imonou imunepa moromunepawa pype rai'i. A'e 'gã nee 'ã pëë pejemuaëma rai'i. Amumë 'gã pëkaraemã pojekau agawewi pë nui. A'etea nepëku'ipawi ee.

“Janeruwarete 'ga poroywera te nipo nateepawi jane wi”, pe'je etee nipo pejeku'iramũ nan pejerekoramũ.

³⁵ Werowiar awi pepoire'emamũ a'jea futat Janeruwarete 'ga mama'e esage monoi pẽ nupe. A'eramũ ki pejepoire'ema futat Jarejuwarete 'ga rerowiar awi. ³⁶ Ga rerowiar awi pejepoire'em ire nipo mama'ea peapo 'ga remifutar imũ. A'eramũ pẽẽ pejepoire'ema 'ga rerowiar awi. Mama'e apou 'ga remifutar imũ etee futat pejemogyau 'ga rerowiaa a'jea futat. A'eramũ 'ga anure mama'e monou pẽ nupe u'eawer imũ etee futat.

³⁷ Ymã Janeruwarete 'ga oje'ega kwasiarukari 'gã nupe rakue:

“Naanure rũi futat nipo 'ut ma'e 'ga ruri.

Kamẽsĩete futat nipo 'ga ruri.

³⁸ Jeremifutar imũ mama'e apoara 'gã nipo ojemogypyka ajemogyau je ree.

A'eramũ nipo 'gã ajemogyau je pyri nakwaparimũ ete rũi futat.

A'ere je tejerowiar awi 'gã amũ poir ire je najeku'i 'gã nee”,

'jau Janeruwarete 'ga oje'ega kwasiarukaa 'ga amũ nupe rakue.

³⁹ Na'ga rerowiar awi opoit ma'eramũ rũi futat jane. Nipoiri futari jane 'ga rerowiar awi. A'eramũ 'ga jane monowe'em mama'eukwaawa rapyaw ipe. Jane 'ã sirowiat 'ga jarejemogyau. A'eramũ nipo 'ga jane mogyau ojepyri nakwaparimũ rũi futat.

11

Janeruwarete 'ga rerowiaararete 'gã

1 Werowiaaramū Janeruwarete 'ga mama'e esage muri janee. A'eramū ki jane 'jau jarejeupe: "Arowiat je Jarejuwarete 'ga 'jau. A'eramū 'ga anure mama'e mua jee 'jau kwy", 'jau ki jane. "Naesagi agawewi je tejeupe 'ga remimurama. A'etea je ajemogypyk 'ga ree", 'jau ki jane jarejeupe, 'ga rerowiaa. ² 'Ga ree ojemogypykaw imū etee futat janepy 'gā jepoarukari Jarejuwarete 'ga upe rakue. A'eramū Janeruwarete 'ga aku'iramū 'gā nee rakue. A'eramū 'ga 'jau rakue: "Je rerowiat 'gā ajemogyau. A'eramū 'gā wesageramū jee", 'jau 'ga 'gā nupe werowiaaramū rakue. ³ Jarejuwarete 'ga rerowiaaramū jane jarejeapyoramū 'ga remiapofer are. "Ymā te Janeruwarete 'ga mama'e apoi rakue. Ywy, ywak, kwat, jay, jaytata. Mīmera 'ga iapou rakue. Oje'eg imū etee futat 'ga iapou. Esagipyre'ema futat 'ga wapo. 'Agamū 'ā jane esaka 'ga remiapofera. Oje'eg imū etee futat 'ga iapou rakue" 'ea 'ā jane erowiaa jarejemogyau.

⁴ Apeu 'ga nanē 'ā rakue nū, Jarejuwarete 'ga rerowiaa rakue. A'eramū 'ā Janeruwarete 'ga aku'iramū ojeupe Apeu 'ga remimurer are rakue. A'ere Apeu 'ga reki'yra 'ga, Kaī 'ga nuerowiari Jarejuwarete 'ga. A'eramū Janeruwarete 'ga aku'ie'emamū ojeupe Kaī 'ga remimurer are. Ojee Apeu 'ga jemogypygamū Janeruwarete 'ga 'jau ojeupe: "Apeu 'ga pa je rerowiat ra'e. A'eramū 'ga wesageramū jee", 'jau 'ga ojeupe. Ymā agawewi 'ā Apeu 'ga manūi rakue. A'etea jane 'ā 'ga rekwawera sikwaap. Apeu 'ga werowiat Jarejuwarete 'ga rakue. A'eramū ki jane 'ga 'jawerimū etee futat jarejemogyau.

⁵ Enoki 'ga nanē 'ã rakue nũ, Jarejuwarete 'ga rerowiaa rakue nũ. Namanũi futari Enoki 'ga rakue. Werowiarāmũ Janeruwarete 'ga 'ga rerawau erojeupia rakue. 'Ga pyriwarera 'gã Enoki 'ga rekaa numiamũ. A'ere 'gã nuesagi 'ga. Janeruwarete 'ga 'ga omojeupit imonou ojeypyri. Ywag ipe ojeupire'ēwe Enoki 'ga Jarejuwarete 'ga rerowiaa rakue. A'eramũ Janeruwarete 'ga aku'iramũ 'ga ree rakue. A'e are Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukari 'gã nupe rakue.

⁶ Niku'ia'uweri Janeruwarete 'ga werowiare'ema 'gã nee. Maran sipo ajee jane 'ga muorywi, “Janeruwarete 'ga ako” 'e rerowiare'em ire? Nimuorywa'uweri jane 'ga “ako 'ga” 'e rerowiare'em ire. “Janeruwarete 'ga ako” 'e rerowiarāmũ janeporokwaawiweramũ 'ga ree. “Ojee iporokwaawiwet ma'e 'gã nupe Janeruwarete 'ga mama'e esage monoi” 'e rerowiarāmũ jane jareporokwaawiweramũ 'ga ree.

⁷ Nue 'ga nanē 'ã Jarejuwarete 'ga je'ega renupara rakue nũ. “Anure nipo je amana monoi ywy pe tejerowiare'ema 'gã momapa. A'eramũ pēē yaruu apou 'y awi pejejejawamũ”, ojeupe Jarejuwarete 'ga 'eramũ Nue 'ga 'ga rerowiaa rakue, yara apou 'ga je'eg imũ etee futat rakue. Amana kyre'emauwe Nue 'ga yara apou erekou. A'eramũ 'ga, wa'yra 'gã netee futat amanũme'em rakue. Nue 'ga ra'yra 'gã etee Jarejuwarete 'ga je'ega renupa 'uwa 'ga pyri rakue. A'eramũ 'gã etee futat ojejaga yara pype. 'Gã nesea Jarejuwarete 'ga rerowiara resaukaa amumera 'gã nupe. Amumera 'gã nuerowiari

Nue 'ga je'ega, ojeupe Nue 'ga Jarejuwarete 'ga je'ega mome'uramũ. A'eramũ 'ya 'gã apisau. Werowiarãmũ Janeruwarete 'ga 'jau Nue 'ga upe: “Je rerowiar ape. A'eramũ ene ejesageramũ jee”, 'jau Janeruwarete 'ga Nue 'ga upe rakue.

⁸ Abraão 'ga nanẽ rakue nũ, Jarejuwarete 'ga rerowiaa rakue. A'eramũ 'ga 'ga je'ega renupa ojeupe 'ga je'egamũ rakue, “Ekwap 'aw awi. Taesaukat ywy pe enee 'jau”, ojeupe 'eramũ rakue. “Anure nipo je ene upe tejemiesaukarera monopawi katu katu ene upe enejuapyrera 'gã neewe futat. Enema'e katu katua futat nipo poa”, 'jau 'ga 'ga upe rakue. Nokwaawi agawewi futat Abraão 'ga awawa. A'etea 'ga oo ojeupe Jarejuwarete 'ga 'eawer imũ etee futat. ⁹ Jarejuwarete 'ga rerowiaaw imũ etee futat Abraão 'ga awau owaẽma “tamono 'awa ywya ene upe” 'jawa upe rakue. Tekotee 'gã ywy pe 'ga rekoï. Nuapoi 'ga 'ogaretea. Taityoga pype etee 'gã nekoï rakue. Wata 'gã ajemogyau. A'eramũ 'gã akou taityoga pype etee futat. 'Ga juapyrera 'gã, Isaki 'ga, Jako 'ga. Mĩmera 'gã nanẽ ajemogy taityoga pype etee. 'Gã nupe nanẽ Janeruwarete 'ga 'i nũ: “Tamono 'awa ywya pẽ nupe 'jau, pẽnekwawamũ 'jau”, 'jau 'ga 'gã nupe rakue. A'etea 'gã nanẽ taityoga pype etee ako. ¹⁰ Abraão 'ga 'ogarete apowe'em rakue. “Amunawaretea Janeruwarete 'ga wapo ywag ipe. Wemifutar imũ etee futat 'ga iapoi. Nateepawa'uweri 'ga 'wyraretea. A'eramũ je tejekoweramũ 'ga 'wyrarete pype”, 'jau Abraão 'ga ojeupe rakue.

¹¹ Abraão 'ga remireko eẽ, Sara eẽ wa'yre'emamũ rakue. Abraão 'ga oymanamũ

akou. A'ere 'ga Jarejuwarete 'ga rerowiari, “Anure nipo je kunumĩ mũ muri pē nupe” 'e rerowiaa 'ga akou. A'eramũ Janeruwarete 'ga 'ga ra'yra pyygukaa 'ga remireko ēē upe. Owāiwĩ pype futat ēē omena 'ga ra'yra pyyka. ¹² Abraão 'ga nanē oymanamũ nũ. A'etea 'ga aja'yrapy ēē pype. Majepei tee agawewi Abraão 'ga rakue. A'etea kwaiwete 'ga juapyrera 'gã. Jaytata pytuna 'jawe 'ga juapyrera pytuna. 'Yisigeau pytuna 'jawe nanē 'ga juapyrera pytuna nũ.

¹³ Aipo 'gã jemogyawera Jarejuwarete 'ga rerowiara wesaukat janee. Werowiat agawewi futat 'gã Jarejuwarete 'ga rakue. A'etea 'ga nomonoi mama'ea 'gã nupe u'eawer imũ rakue. “Anure nipo 'ga imonoi janejuapyrera 'gã nupe”, 'jau etee futat 'gã worrywamũ ee rakue. “Awa ywy pe jane rekoĩ kamēsĩ te. Najanerupawarete rũi 'awa ywya”, 'jau 'gã nakue. ¹⁴ A'eramũ jane 'jau “aipo 'jara 'gã oo wupawarete pe futat”, 'jau jane 'gã nupe. ¹⁵ Nijewyriweri 'gã wupawera upe. Ojewyriwer ire amunipo 'ã 'gã jewyri wupaw ymanera upe. ¹⁶ A'ere 'gã nijewyriweri jupe. “Anure nipo jane oi jarejupaw esage pe, ywagipewara pype. Nakwaparimũ ete rũi peu jarejemogyau”, 'jau 'gã nakue. Nijewyriweri 'gã wupawer ipe. A'eramũ Janeruwarete 'ga ojerowiaa 'gã nee. 'Ga futat 'gã nupawa wapo ywag ipe 'gã nupe rakue. A'eramũ jane “ojerowiat 'ga 'gã nee rakue” 'e kwaapa.

¹⁷⁻¹⁸ Abraão 'ga werowiat a'jea futat Jarejuwarete 'ga rakue. A'eramũ 'ga ojemogypyka 'ga ree rakue. A'eramũ 'ga 'ga je'ega renupa, “Eja'yra 'ga eroo iapyau jee” ojeupe

'ga 'eramũ rakue. Ymã te Janeruwarete 'ga 'i Abraão 'ga upe rakue: “Tamomytun eneuapyrera 'gã enee 'jau. Isaki 'ga 'ã enera'yra. A'eramũ je 'ga juapyrera 'gã momytuna enee”, 'jau 'ga Abraão 'ga upe rakue. A'eramũ Abraão 'ga 'ga rerowiaa. Naeapyoi agawewi 'ga Jarejuwarete 'ga remiaporam are. A'etea 'ga 'ga je'ega wenup, wa'yra 'ga rerawau iapyauramet 'ga upe numiamũ. ¹⁹ Ikwaapara 'jawe 'ga wea'aramũ: “Ga rapy re nipo Janeruwarete 'ga 'ga moferawi nũ”, 'jau nipo 'ga rakue. A'eramũ 'ga weawyrũ'emamũ futat wa'yra 'ga rerawau iapyauramet rakue. A'eramũ Janeruwarete 'ga 'jau 'ga upe rakue nũ: “Erejuka awi eja'yra 'ga. A'jea futat je rerowiar ape ra'e”, 'jau 'ga 'ga upe rakue. A'eramũ 'ga karupa'mĩ resaukaa 'ga upe rakue. A'eramũ 'ga karupa'mĩ jukau iapyau 'ga upe rakue. A'eramũ Isaki 'ga akou imoferawipyrrera 'jawewaramũ Abraão 'ga upe rakue.

²⁰ Isaki 'ga nanẽ Jarejuwarete 'ga rerowiaa nũ. A'eramũ 'ga 'jau wa'yra 'gã nupe: “Anure nipo Janeruwarete 'ga mama'e esage apoi pẽ nupe”, 'jau 'ga wa'yra 'gã nupe rakue. Jako 'ga upe, Esau 'ga upe. Mĩmera 'gã nupe 'ga imome'wau rakue.

²¹ Jako 'ga nanẽ Jarejuwarete 'ga rerowiaa rakue nũ. A'eramũ 'ga, amanũ ja'wyja'wywe, 'jau Jose 'ga ra'yra 'gã nupe: “Anure nipo Janeruwarete 'ga mama'e esage apoi pẽ nupe jue etee futat”, 'jau 'ga Jose 'ga ra'yra 'gã nupe rakue. Jako 'ga iyman gatu gatu. A'eramũ 'ga opokokaw are etee futat owa. A'eramũ Jako 'ga, 'gã nupe aipo 'e re, oywyrã koka wããpyramũ Jarejuwarete 'ga muorypa. “Ene te 'ã

eneresageay oree, ki Ku'jyp. Erejejuka esage 'ã ore ree jepi", 'jau 'ga 'ga upe 'ga muorypa.

²² Jako 'ga ra'yra 'ga, Jose 'ga, nanē Jarejuwarete 'ga rerowiaa nū. A'eramū 'ga amanūme'ēwe 'jau: "Anure nipo janepytuna 'gã oi ojewya jareje'wyr ipe nū, Israeu juapyrera 'gã oi ũ'jãu Egitu ywy awi, awau ojewya jareje'wyr ipe nū, Kanaã ywy pe nū. A'eramū ki jekagera peroo ityma peu", 'jau 'ga opytuna 'gã nupe amanūme'ēwe rakue.

²³ Anure Moisesi 'ga u'aa rakue. 'Ga jara 'gã Jarejuwarete 'ga rerowiaa rakue. A'eramū 'gã 'ga mima 'ga rerekou muapyra jay magwapa. "Esage janera'yra 'ga", 'jau 'gã ajaupe. A'eramū 'gã o'wyrara 'ga je'ega renupe'ema, "Pejuka pejeja'yra kūima'ea", 'ga 'e renupe'ema. Okyjawe'em futat 'gã 'ga je'ega renupe'ema.

²⁴ Moisesi 'ga nanē Jarejuwarete 'ga rerowiaa rakue. Egitu ywy pewara 'gã 'wyrara 'ga ra'jyra ēē Moisesi 'ga muaranupa rakue. A'ere 'ga aranuw ire nafutari "Wyrara 'ga ra'jyra ēē remimuaranuwera 'ga, Moisesi 'ga" 'gã 'ea. "Wyrara 'ga ra'jyra ēē ra'yra 'jawe 'ga, pe'je awi jee", 'jau ete 'ga 'gã nupe rakue. ²⁵ Oje'ariweramū 'ga Jarejuwarete 'ga remiayywa 'gã nee etee futat rakue. "Israeu juapyreramū futat je", 'jau ete 'ga 'gã nupe rakue. "Ene Jarejuwarete 'ga remiayuwamū futat ene", pe'je etee ki jee, 'jau ete 'ga 'gã nupe rakue. "Egitu ywy pewara 'gã jepytuna 'gã wereko tywet. A'eramū je 'gã 'jawe etee futat tejereko tywera futaa", 'jau 'ga ojeupe rakue. "Najeparuapoweri je mama'e tywer are. Mama'e tywera apoara 'gã iku'i ee. A'ere 'gã kamēsīete 'gã eru'arasigi. A'eramū je teparuapowere'emamū

mama'e tywer are”, 'jau 'ga ojeupe. ²⁶ “Anure nipo Janeruwarete 'ga 'ga amũ muri wemiayuwa 'gã poaawamũ. A'eramũ je tekou 'ga remiayuwa 'gã pype etee futat. Tene Egitu ywy pewara 'gã je rereko tyweri 'gã pyri kwy”, 'jau 'ga ojeupe rakue. Sãã 'ga rerowiare'ema 'gã anure Kristu 'ga rereko tyweretea rakue. Nan futat 'gã Moisesi 'ga rereko tyweretei rakue. “Anure nipo Janeruwarete 'ga mama'e esage muri jee, je rerawau ywag ipe ojeypyri. Aipoa je afutat. Nafutari je Egitu ywy pewara 'gã karaemã. Kwaparimũwara te 'gã karaemã. A'ere Janeruwarete 'ga remimurama te nakwaparimũ warãu rũi”, 'jau 'ga ojeupe rakue.

²⁷ Jarejuwarete 'ga Moisesi 'ga erowiar ywyapiau akou. A'eramũ 'ga okyjawe'em Egitu ywy pewara 'gã 'wyriara 'ga wi rakue. Amara'neramũ agawewi 'wyriara 'ga 'ga ree. A'etea 'ga nokyjei 'ga wi. A'eramũ 'ga awau Egitu ywy awi. Moisesi 'ga ojemogypyka Jarejuwarete 'ga ree. Nuesagi agawewi ae 'ga. A'ere Moisesi 'ga rekoi 'ga resakara 'jawe. Jarejuwarete 'ga ree 'ga ojemogypyg ywyapiau. A'eramũ 'ga awau Egitu ywy awi. ²⁸ Moisesi 'ga Jarejuwarete 'ga rerowiaa akou. A'eramũ 'ga karupa'mĩ apisaukaa Israeu juapyrera 'gã nupe, 'okwaryta mojewaka karupa'mĩ wy pyu. A'eramũ ae momapara Israeu juapyrera 'gã na'yr ypy apisawe'em 'gã nui, Egitu ywy pewara 'gã na'yr ypya apisiramũ. Wy pyu 'okwaryta mojewag ire 'gã karupa'mĩ ro'o reya i'wau. A'ere Moisesi 'ga 'jau 'gã nupe: “Na'awamũ etee rũi futat jane iapoi. Namutat nipo jane jarejeymawa apisi jarejenũ'ẽawer are

jarejea'aawamũ", 'jau 'ga 'gã nupe.

²⁹ Israeu juapyrera 'gã nanẽ Jarejuwarete 'ga rerowiaa rakue. Ma'eramũ 'ã Janeruwarete 'ga 'y pytaga mowogi 'gã nupe rakue. A'ere 'ga ywytu mua imowokawera rupi imukaga 'gã nupe rakue. A'e rupi 'gã awau oyaapa rakue. A'e rupi Egitu ywy pewara 'gã awau 'gã nakyfera rupi rakue numiamũ. A'ere Janeruwarete 'ga 'gã wawera pea motei 'gã nui 'y pyu rakue. A'eramũ 'ya Egitu ywy pewara 'gã a'myaa, 'gã apisaupap rakue.

³⁰ Israeu juapyrera 'gã werowiat Jarejuwarete 'ga rakue. A'eramũ 'ga Jerikoa 'jawa osoma monou imuapopena 'gã nupe. Sete 'ara rupi 'gã iman ire Janeruwarete 'ga imonou imuapopena 'gã nupe rakue.

³¹ Raape ãẽ nanẽ werowiat Jarejuwarete 'ga rakue. Kũjãmene'ema agawewi ãẽ. A'etea ãẽ werowiat Jarejuwarete 'ga, 'ga rera renupa ppy we. A'eramũ ãẽ ojejukau ywy momyrũara 'gã nee, 'gã mima o'wyrirara 'ga wi. Opota'waramũ ãẽ 'gã nee. A'eramũ Israeu juapyrera 'gã ãẽ jukawe'em ãẽ pytuna 'gã apisaw ipe.

³² Gitiãu 'ga nanẽ rakue nũ, Jarejuwarete 'ga rerowiaa rakue. Gitiãu 'ga, Paraki 'ga, Sãsãu 'ga, Jefite 'ga, Davi 'ga, Samueu 'ga, Jarejuwarete 'ga je'ega mome'wara 'gã nanẽ nũ. Mĩmera 'gã werowiat Jarejuwarete 'ga rakue. A'ere je namome'upawa'uweri 'gã pẽ nupe.

³³ Jarejuwarete 'ga rerowiaa 'gã ajemogyau rakue. A'eramũ Janeruwarete 'ga 'gã poaa mama'e apou wemifutar imũ rakue. 'Gã ywy pojekau tekotee 'gã nuramũ Janeruwarete 'ga 'gã amũ poaa 'gã mujãnukaa 'gã ywy awi, 'gã apisau.

Janeruwarete 'ga 'gã amũ mogou 'wyririamũ. A'eramũ 'gã mama'e esage apoara 'gã nerekou esage. A'ere 'gã mama'e tywera apoara 'gã nereko tyweretei. A'eramũ Janeruwarete 'ga mama'e esage monou 'gã amũ nupe u'eawer imũ etee futat. Jarejuwarete 'ga 'gã erowiaa ajemogyau. A'eramũ 'ga 'gã amũ apisaukare'ema 'miara upe. ³⁴ Tata upe nanẽ 'ga 'gã amũ apisaukare'ema nũ. Amumera 'gã 'ga iapisaukare'ema jyu rerekwara 'gã nupe. Niywyrafeni agawewi futat 'gã ajemogyau. A'ere Janeruwarete 'ga te 'gã mamuakari rēwějẽmĩ rakue. A'eramũ 'ga 'gã poaa 'gã magwawukaa 'gã nee iporomutare'ema 'gã 'arimũ. A'eramũ 'gã 'gã moka'jamukaa 'gã ywy awi. ³⁵ Amumera kūjānamũ 'gã Jarejuwarete 'ga rerowiaa ajemogyau. A'eramũ 'ga, 'gã pytuna 'gã amũ manũnamũ, 'gã moferapa 'gã nupe rakue.

Kwaiwete wejue te 'gã Jarejuwarete 'ga rerowiari ajemogyau rakue. Amumera 'gã 'ga rerowiare'ema 'gã inupānupāu 'gã nerekou tyweaete, 'gã apisau. “Ga rerowiar awi pepoir ire ore naruapisi pēẽ”, 'jau 'gã 'gã nupe. A'ere 'gã nopoiri futari Jarejuwarete 'ga rerowiar awi. “Noropoiri futari ore Jarejuwarete 'ga rerowiar awi. Ojewi ore poire'emamũ 'ga ore rerooi ojepyri pēẽ ore apisi re”, 'jau etee futat 'gã 'gã nupe. “Ga pyri oroo re te nipo ore reko esagei”, 'jau etee futat 'gã 'gã nupe, wapisie'emauwe.

³⁶ Amumera 'gã 'gã erekoemāu. A'eramũ 'gã 'gã mopimopika ae mopikawa tupaama 'jawewara pyu. Amumera 'gã 'gã erawau 'gã kupyfaa itaju pyu 'gã munepa moromunepawa pype.

³⁷ Amumera 'gã 'gã iapisau ita pyu. Amumera 'gã

'gã iapisau 'gã mowoka 'yjepana mowowokawa pyu. Amumera 'gã 'gã iapisau jyu pyu. Amumera 'gã 'gã erekou tyweaete 'gã murukare'ema 'gã 'wyr ipe. A'eramũ 'gã ajemogyau ikaraemãe'ema 'jawe. I'wyr'e'ema 'jawe 'gã ajemogyau watau. Taitye'ema 'jawe 'gã ajemogyau. Karupa'mĩ pirera etee erajemogyau imunepa, karupana'nĩ pirera. Mĩmera etee 'gã erekou imunepa waityramũ. 'Gã pyriwara 'gã 'gã nerekou tyweaete. “Pejejuwaretea 'jawa 'ga ree te 'ã pejemogypyk pejemogyau. A'eramũ ore pẽ nerekou tyweaete”, 'jau 'gã 'gã nupe. ³⁸ Aipo 'gã ajemogyau watau amunawe'em ipe etee futat. Jũmire'eme, ywytyra rupi. Mĩmer ipe 'gã ajemogyau. Ita kwara pype, ywy kwara pype. Mĩmera pype 'gã ajemogyau. “Nepãa'wyr i pẽẽ”, 'jau futatee 'gã 'gã nupe. A'ere Janeruwarete 'ga upe aipo 'gã esage ma'ea. A'eramũ Janeruwarete 'ga 'jau 'gã nupe: “Nepepouri futari je rerowiar awi. A'eramũ pẽẽ pejesageramũ je upe. A'eramũ je pẽ mua pẽ mogyau 'au tejepyri”, 'jau 'ga 'gã nupe.

³⁹ 'Gã juejue futat Jarejuwarete 'ga rerowiaa ajemogyau. A'eramũ Janeruwarete 'ga 'jau: “Je rerowiaara 'gã esage ma'ea futat. Nopouri 'gã je rerowiar awi je ree iporomutare'ema 'gã wereko tywereteramũ miamũ”, 'jau Janeruwarete 'ga 'gã nupe.

'Gã papawe'emauwe Janeruwarete 'ga 'jau 'gã nupe rakue: “Anure nipo je pẽ katu'okara 'ga monoi pẽ nupe”, 'jau 'ga 'gã nupe rakue. A'ere 'gã papawi 'ga 'ga mure'emauwe rakue. A'eramũ 'gã okatu'okara 'ga resake'ema rakue. A'ere 'gã jemogypygi Jarejuwarete 'ga ree. 'Ga 'eaw-

era 'gã erowiaa rakue. ⁴⁰ Anure nipo 'ga jane rerawau jane mogyau ojepyri werowiaar yman-era 'gã neewe. Peu ojepyri jane rerawau 'ga jane katu'oka ywawuje futat janetywer awi.

12

Ku'jywa 'ga 'ã Janeruwaretea

¹ Kwaiwete ymãwarera 'gã Jarejuwarete 'ga rerowiar ywyapiau rakue. A'eramũ ki jane 'ga rerowiar ywyapiau 'gã 'jawe etee futat. Sapoit futar iki 'ga ree jarejemogypygyukare'em awi. Sã'ã ujãn ma'e 'gã fiewepawe'ema ujãn awi. Taity poana'mĩ'ia etee 'gã 'ã erekou. Taity poyjuu rereko re amunipo 'ã 'gã nujãnarũi. Nan tee futat jane jarepoia jaremote'arukaaw awi. Jaremote'aawa mama'e tywer awi jarepoire'em ire nipo jane jarejemogyawe'em Jarejuwarete 'ga remifutar imũ. A'eramũ ki jane jarejorypawe'emamũ futat jarejemogyau, ² jarejea mÿina Jejui 'ga ree etee futat. 'Ga futat 'Uwarete 'ga rerowiarukaa jane upe rakue. 'Ga futat nipo jane rerawau 'Uwarete 'ga pyri anure. A'eramũ ki jane jarejemogypygy ywyapiau 'ga ree. Sã'ã pe apoara 'ga oa tenune pe resaukara. Nan tee futat Jejui 'ga ruri ywy pe 'Uwarete 'ga rape resaukaa janee rakue. 'Ypeywar are amanũaw ipe 'ga awawake'ema ojepyriwara 'gã 'e are rakue. “Moroka'miga 'ga futat ra'e. Sã'ã 'gã 'ga juka 'ypeywar are” 'e are 'ga awawake'ema rakue. “Gã tywera mepyawamũ te je manũi 'ypeywar are. A'ere temanũ re je oi tejewya Tejuwarete 'ga pyri nũ”, 'jau etee 'ga aku'iramũ ee. A'eramũ 'ga, amanũ re, oferapa rai'i nũ. A'eramũ

'ga awau ojeupia 'Uwarete 'ga pyri. Peu futat 'ga wapyka 'ũina 'Uwarete 'ga yse katy. “Aapopap je eneremifutara”, 'jau 'ga 'ũina 'Uwarete 'ga upe. A'eramũ 'ga 'ga muapygukaa ajakwatawa katy, 'ga mĩina 'wyraramũ oje'jawe.

³ Pěnea'ar iki 'ga ree. 'Ga rerowiare'ema 'gã 'ã wereko tywerete agawewi Jejui 'ga rakue. A'etea 'ã 'ga nopoiri futari 'Uwarete 'ga remifutara apo awi rakue. A'eramũ ki pěě pejejea'aramũ 'ga ree. 'Ga ree pejejea'ar ire nipo pěě pejejory-pawe'emamũ 'ga rerowiare'ema 'gã pejereko tyw-eramũ. A'eramũ nipo pejepoire'ema 'ga rerowiar awi. ⁴ Jejui 'ga 'ã ia'wyre'ema 'gã ijukau rakue. 'Ga rerowiaara 'gã amũ naně nipo 'gã iapisau nũ. A'ere 'gã nepě apisi we, “pepoit pejetywer awi” ojeupe pěě 'eramũ. ⁵ Pemoka'jam sipo pejejeupe Jarejuwarete 'ga 'eawera? Pě maku'iwamũ 'ga 'jau wa'yramũ pě nupe:

“Peje'eganuw iki Jarejuwarete 'ga pejejeupe 'ga je'eg ywyrafe'nĩnamũ.

Pěku'ipap kasi pejejeupe 'ga je'eg are ne.

⁶ Wemifutaramũ 'ga pě mu'akwaawi mama'e apo are.

Sã'ã kunumĩa mama'e tywera apoa.

A'e are 'ã tuwa 'ga kunumĩ atũina tãmějě mama'e tywera apo awi.

Nan tee futat Janeruwarete 'ga wa'yra 'gã mosĩ tãmějě 'gã nemiapo tywer awi”,

'jau 'ga amũ ikwasiaa ka'aran are rakue.

⁷ A'eramũ ki pejemouaga etee futat. Oje'ega pěě enuwe'emamũ nipo 'ga mama'eay resaukari pě nupe, pějemogy esage are pě mu'jawamũ. A'eramũ ki pěě pejejuagamũ jupe.

Namu'akwaawi 'ga wa'yre'ema 'gã 'gã jemogy esage are. Sã'ã ae wa'yra etee imu'akwaawa 'gã jemogy esage are. Nan tee futat Janeruwarete 'ga wa'yramũ etee jane mu'akwaapa janejemogy esage are. ⁸Jareja'yre'ema 'gã jane nimu'akwaawi 'gã jemogy esage are. Nan tee futat Janeruwarete 'ga namu'akwaawi wa'yre'ema 'gã. Pejemogy esage are 'ga pejemu'akwaawe'em ire amunipo 'ã pëë na'ga ra'yra rüi. Wa'yra 'gã etee te 'ga amu'akwaap wemifutar are.

⁹Jaremu'akwaaw ire jane 'ã jarejuwa 'gã je'ega renupa jarejemogyau. Jarejuwarete 'ga je'ega taetu ki sienup. Oje'ega renuw ire 'ga jane rerooi ojepyri anure. ¹⁰Sã'ã janewuja'ia we futat janeruha 'gã jane mu'akwaawa janejemogy esage are wemifutar imũ etee futat. Nan tee futat Janeruwarete 'ga jane mu'akwaawi janejemogy esage are. “Teje'jawe je 'gã mogyi”, 'jau 'ga ojeupe. A'eramũ nipo jane jarejemogyau 'ga 'jawe futat. ¹¹Janeremiapo tywer are 'ga jaremu'akwaaw ire jare'arasigamũ jarejemogyau ee. Jareku'ie'emamũ nia'wryi rëwëjëmĩ janee. A'ere 'gã neapyoramũ ee Jarejuwarete 'ga remimu'akwaawera 'gã ajemogyau esage. Opy'ata'waramũ nanë nipo 'ga ajemogyau.

'Gã mu'akwaapawet

¹²A'eramũ ki pëë pejejemogypygy ywyapiau Jarejuwarete 'ga ree, pejeku'iramũ 'ga ree. ¹³Pejemogy esage ki Jarejuwarete 'ga upe. A'eramũ 'ga rerowiarai para 'gã amũ pë nesaka, ojemu'akwaapa 'ga rerowiar are pëë 'jawe.

14 Pěpy'ata'wa pěẽ pejejemogyau pejejaupe. Pejemogy esage ki pejejotype. Jarejuwarete 'ga remifutar imũ pejejemogy esage'em ire nipo pěẽ pejewawe'em 'ga pyri anure. A'eramũ ki pěẽ pejejemogyau esage 'ga remifutar imũ.

15 Pejmomoirukat kasi Jarejuwarete 'ga rerowiar awi ne. Pejejuka esage ki pejejee. Ka'a rowa 'jawe kasi pejemogy ne. Sã'ã ka'a rowa kumi mote'ara etee ipype ae imono re. Nan kasi pejemogy ne. Jarejuwarete 'ga pěẽ mũ erowiar ywyapie'em ire nipo pěẽ 'ga rerowiarukare'ema 'gã amũ nupe.

16 Pejopoar iki mama'e tywera apoe'em are. Kũima'e 'ga nipo akou kũjã mũ ree. A'eramũ ki pěẽ 'ga mu'akwaapa ee. Kũjã ẽẽ mũ nipo akou omene'em are. A'eramũ pěẽ ẽẽ mu'akwaapa ee. Mama'e tywera kasi peapoukat pejejaupe ne. Esau 'ga 'jawerimũ nanẽ kasi pejemogy ne. U'ar ypy ma'e 'ga poromũ rakue. A'eramũ 'ga 'uwa 'ga manũ re akouramet 'uwa 'ga rekwawer ipe rakue. A'ere 'ga kumana pyu 'ga jemojopy'rui wewirera 'ga upe. A'eramũ 'ga rewirera 'ga akou u'ar ypy ma'e 'jawe 'ga py'rau rakue. Jarejuwarete 'ga Esau 'ga ipojeupe'ema rakue. Ojeupe Jarejuwarete 'ga remimuramer are 'ga ojemogypyke'ema. A'eramũ 'ga ojemojopy'rau kumana are. 17 Anure Esau 'ga u'arasigamũ omojopy'ruawer are numiamũ. A'ere 'ga ruwa 'ga 'ga ma'eramera monoi 'ga rewirera 'ga upe rakue. "Jarejuwarete 'ga upe eje'ega emono je ree", 'jau 'ga 'uwa 'ga upe numiamũ. A'ere 'ga ruwa 'ga nomonoi oje'ega Jarejuwarete 'ga upe 'ga ree. A'eramũ Esau 'ga ajaa'wau ee. Kumana are omo-

jopy'ruawera 'ga 'uwa 'ga imojopy'rawarũme'em 'ga upe.

¹⁸ Jareypy 'gã 'jawe kasi pëë ne. Ymã janeypy 'gã, Israeu juapyrera 'gã owaëma wemiesaga upe rakue, Sinai 'jawa ywytyra upe rakue. A'ere 'gã kyjei etee jui rakue. Tata 'ua 'upa ywytyra 'arimũ. 'Ara oypytnaiwamũ 'gã nupe. Ýwyrũua 'ua 'gã nupe. ¹⁹ Jumi'auu py 'jawewara 'gã enupa. A'e pype Janeruwarete 'ga oje'ega 'gã nupe rakue. A'eramũ 'gã 'jau rakue: “Ereje'eg awi oree, ki Ku'jyp”, 'jau 'gã 'ga upe rakue. ²⁰ Nafutari 'gã 'ga 'eawera, “Pewyk kasi ywytyr are ne. Ee 'gã amũ wygamũ ki pejuka tãmëjê 'ga ita pyu. Wyrã ee iwyg ire miamũ pëë ijukau ita pyu” 'ga 'e are 'gã oporenuwiwere'emamũ. A'eramũ 'gã 'jau Jarejuwarete 'ga upe: “Ereje'eg awi oree, ki Ku'jyp”, 'jau 'gã 'ga upe. ²¹ Mama'e pojya Janeruwarete 'ga esaukaa 'gã nupe rakue. Esakawe Israeu juapyrera 'gã okyjau ajemogyau. Ywytyt, tata, ppytunaip, wyrũu, jumi'a py 'jawewat, Janeruwarete 'ga je'eg. Mĩmera 'gã moyyita 'gã mogyau rakue. Moisesi 'ga miamũ futat oyyita jui rakue. Nan ymã Janeruwarete 'ga je'egi 'gã nupe rakue, Sinai 'jawa upe 'gã waëmamũ rakue.

²² A'ere jane Jejui 'ga rerowiaaramũ Jarejuwarete 'ga rupawa pype oseayay ma'e 'jawe tãmëjê jane porogytai 'ga upe. Jarejuwarete 'ga rupawa upe jane 'jau Sião 'jau. A'eramũ jane Sião 'jawa ywytyra upe owaëmayay ma'e 'jawe tãmëjê. Jarejuwarete 'ga 'wyrarete pe jarewau, Okoeteete ma'e 'ga 'wyrarete pe. Jerusarega 'jawewar ipe jarewau, ywag ipe 'up ma'e pe. Peu futat kwaiwete ywagipewara 'gã jemogyi. Aku'iramũ

'gã ajemogyau. ²³ Peu futat Janeruwarete 'ga remiayuw ymanera 'gã ajemogyau. Jejui 'ga rerowiaaramũ janerera 'upa ojekwasiaa Jarejuwarete 'ga ka'aran are, ywag ipe 'up ma'e are. A'eramũ nipo jane jareje'aa pãwẽ etee futat 'ga rerowiaar ymanera 'gã nee. Jarejuwarete 'ga pyri jarejemogyau jareporogytau 'ga upe. Anure nipo 'ga jane majatykau wowase najuejue etee futat. A'eramũ nipo 'ga jane mepyyau janeremiapofer are. Mama'e esage apoara 'gã 'ga imepyau 'gã nemiapo esage are. Mama'e tywera apoara 'gã nanẽ nipo 'ga imepyau 'gã nemiapo tywer are, 'gã nipo 'ga imonou mama'eukwaawa rapyaw ipe. Ymãwarera 'gã amũ nipo mama'e apou Jarejuwarete 'ga remifutar imũ etee futat rakue. A'eramũ Janeruwarete 'ga 'gã katu'okapap 'gã manũnamũ. 'Gã nee nanẽ nipo jarejejatykau nũ. ²⁴ Jejui 'ga ree taetu nipo jareje'aa pãwẽũjẽ etee futat. 'Ga ree Janeruwarete 'ga oje'eg yau mua janee. Ymãwarera 'gã nupe Janeruwarete 'ga 'jau rakue: “Teje'ega renupara 'gã etee je amogy tejemiayuwamũ”, 'jau 'ga rakue. “Jeje'ega renupare'ema 'gã ki wyra tueroo mainana 'ga upe. A'eramũ 'ga ijukau wy monykya wyra rapyaw are. A'eramũ 'ga iapyau 'gã tywera mepyyau jee”, 'jau 'ga 'gã nupe rakue. A'ere 'ga 'awamũ oje'eg yau muri janee. “Jera'yra 'ga amanũ pẽtywera mepyyau jee. A'eramũ je pẽ mogyau tejemiayuwamũ, teja'yra 'ga pẽẽ erowiaaramũ”, 'jau 'ga janee. Jejui 'ga jukaaw ipe 'gã 'ga ry reko'woka janee. A'e are Janeruwarete 'ga janetywera moia jane wi, wa'yra 'ga rerowiaaramũ.

Ymã Kaĩ 'ga wewirera 'ga jukau rakue, Apeu

'ga jukau rakue. A'eramũ 'ga ry jeko'woka ywyu rakue. A'e resaka Janeruwarete 'ga 'jau ojeupe: “Wewirera 'ga Kaĩ 'ga ajuka. A'eramũ je Kaĩ 'ga rerekou tywea 'ga ree 'awamũ”, 'jau 'ga ojeupe rakue. A'ere 'ga wa'yra 'ga rereko tywerukari 'gã nupe jane ree. A'eramũ 'ga 'ga jukaukaa 'gã nupe janetywera mepyawamũ. “Teja'yra 'ga je amono ywy pe 'gã tywera mepyawamũ. A'eramũ je 'ga rerowiaara 'gã nerekou tywere'em 'gã tywer are”, 'jau 'ga rakue. A'eramũ jane 'jau jupe: “Esage futat Jarejuwarete 'ga remiapoa”, 'jau jane jupe.

²⁵ A'eramũ ki pẽẽ Jarejuwarete 'ga je'ega renupa. Iapyae'ema 'jawe kasi pejemogy ne. Ymã Moisesi 'ga Jarejuwarete 'ga je'ega mome'ui agawewi janepyy 'gã nupe rakue. A'etea 'gã 'ga je'ega renupare'ema 'jawe etee ajemogy rakue. A'eramũ Janeruwarete 'ga 'gã nerekou tyweaete oje'ega renuwe'emamũ rakue. 'Awamũ 'ã Janeruwarete 'ga oje'ega mua ywag awi janee nũ. A'eramũ nipo 'ga oje'ega jane enuwe'emamũ jane rerekou tyweaete ymãwarera 'gã apyraapa.

²⁶ Moisesi 'ga upe oje'egaw ipe Janeruwarete 'ga ywy moyyita rakue. A'ere 'ga 'awamũ 'ga 'i janee: “Anure nipo je ywy moyyju'jawi nũ. A'ea te nipo ywaga reewe oyyi”, 'jau 'ga janee.

²⁷ A'eramũ “oyyi ma'ea teepap ma'erama futat”, 'jau 'ga janee. A'eramũ jane jarejeapyoramũ 'ga remiaporam are. A'ere 'ga remiapofera oyyi ma'ea teepap ma'erama futat. A'eramũ iyyje'ema nateepap ma'erama rũi futat. ²⁸ A'eramũ ki jane Jarejuwarete 'ga muorypa. Anure 'ga reni 'wyriarareteramũ janee. Nateepawi futari 'ga 'wyriarareteramũ jane upe 'ũi re. Jane nanẽ

nipo 'ga jane mogyau 'wyrriaramũ ojepyri. A'eramũ ki jane 'ga muorypa ee. 'Ga pojeupa jarejemogyau. A'eramũ 'ga wemifutar imũ jane mama'e apo re aku'iramũ akou jane ree. ²⁹ A'eramũ ki jane 'ga mamara'neukare'ema jarejee. Tata 'jawe Janeruwarete 'ga. Sã'ã tata mama'e mateepawa. Nan tee futat Janeruwarete 'ga oje'ega renupare'ema 'gã momawi. A'eramũ ki pejegyau mama'e tywera apo awi.

13

Simaku'i Jarejuwarete 'ga jarejee

¹ Pẽporomutat ki pejejee pejejemogyau. Kristu 'ga 'ã pẽ erowiaa najuejue etee futat. A'eramũ pẽ pejejemogyau pejejopytuna 'jawewaramũ futat. A'eramũ ki pẽ pejepota'wa esageramũ pejejee. ² Pejejemiesage'ema 'gã miamũ pẽ imua pejeje'wyr ipe. Pejejekau esage 'gã nee. Maranamũ nipo pẽnemiesage'ema 'ga nakũima'e arũi. Ywagipewara 'gã nipo. Sã'ã ymã 'gã amũ ywagipewara 'gã amũ mura oje'wyr ipe rakue. Nokwaawi agawewi 'gã 'gã nakue. A'eramũ ki pẽ nanẽ pejejemiesage'ema 'gã mua pejeje'wyr ipe pejejeupe 'gã waẽmamũ. ³ Moromunepawa pypewara 'gã nee nanẽ pejejea'aramũ nũ. Pẽ nanẽ amunipo 'ã moromunepawa pype peje'ama. Pẽnea'at mama'e esagea pejejeupe 'gã iapo are. A'eramũ ki pẽ mama'e esage apou 'gã nupe.

Ereko tyweripyra 'gã nee nanẽ pejejea'aramũ pejejemogyau nũ. Mama'e esagea ki peapo 'gã

nupe. Pejereko tyweramũ nipo pẽẽ nanẽ 'gã ne-miapo esagea pefutat nũ. A'eramũ ki pẽẽ mama'e esage apou 'gã nupe.

⁴ Pẽnemirekoa esage futat. Kũjãnamũ pẽmenara nanẽ esage futat nũ. A'eramũ pẽẽ pejemireko re pejekou pejemireko are etee futat. Kũjãnamũ pejemenar ire nanẽ pejekou pejemen are etee futat. Ojeteewaramũ nanẽ pẽẽ pejekowe'em 'gã amũ nee nũ. Kasi a'e pe anure Janeruwarete 'ga pẽ nereko tywer ine.

⁵ Pejeka'aranũũ kwaja upe nanẽ pejemote'arukare'ema nũ. Pejekõẽãjamũ pejemirereko mama'e are etee futat. “Napoiri futari je pẽ nui. Najepe'ai nanẽ je pẽ nui nũ”, 'jau Janeruwarete 'ga janee. ⁶ A'eramũ ki jane jarekyjawe'em.

“Jarejararete 'ga je poat.

A'eramũ je tekyjawe'em tejereko tywera 'gã nui. Je ree 'ga jejuka re maran 'ga amũ je rereko tyw-eretei nũ”,

'jau je tejee. A'eramũ je tekyjawe'em.

⁷ Pejejea'aramũ peje'wryiar ypy 'gã nee. Jarejuwarete 'ga je'ega 'gã 'ã omome'u pẽ nupe rai'i. A'eramũ ki pejejea'aramũ 'gã nee. 'Gã neko esageawer are pejejea'aramũ pejemogyau. Amanũme'ẽwe 'gã ojemogypygy ywyapiau Jarejuwarete 'ga ree rai'i. A'eramũ ki pẽẽ pejemogypygyka 'ga ree 'gã 'jawerimũ. ⁸ Jejui Kristu 'ga ojesowo'gõke'ema futat. A'efer ipe etee futat 'ga rekoi. Nojesowo'gõgi futari 'ga. ⁹ Perowiat kasi mama'e amuteea ne. 'Gã amũ nipo 'gã mu'jau mama'e sigaty are, i'upyre'em are. “Pejea'gu ki i'upyre'em awi”, 'jau nipo 'gã 'gã nupe. A'ere

'gã nemimu'efera napẽ muesagei Jarejuwarete 'ga upe. Kristu 'ga mome'ua etee futar iki perowiat. 'Ga mome'ua te jane muesage Jarejuwarete 'ga upe, 'ga rerowiaaramũ.

¹⁰ Ymãwareramũ ojeupe judeuramũ jane jare-jeymawa rerooramũ mainana 'gã miaro'o ape 'ui futari rakue. A'ere nanarũi 'awamũ. Jejui 'ga ako amanũmũ janetywera mepypawamũ ai'i. A'eramũ ae Jejui 'ga rerowiaaramũ weymawa rerawau'jape'ema mainana 'gã nupe. Jejui 'ga rerowiaaramũ ae 'ga muorywi otywera moiawer are. A'eramũ ki jane jarejeateeramũ ymãwarer awi. Ymãwarer awi jarejeatee'emamũ jane poiri futari Jejui 'ga rerowiar awi.

¹¹ Mainana 'wyriararete 'ga wyra wy rerawau Jarejuwarete 'ga mogytaaw ipe, 'ga rupawarete pype imonykya 'ga upe 'gã tywera mepyau. A'ere 'gã wyra reumera rerawau enuẽma amunaw awi. Amunawa atykupe katy 'gã erawau iapyau rakue.

¹² Nan tee futat Jejui 'ga nanẽ amanũme'em amunawa pype rakue. 'Ga juka enune 'gã 'ga rerooi enuẽma amunaw awi. Peu futat 'gã 'ga kutuka 'ga monou imu'ama 'ypeywar are. Peu futat 'ga amanũmũ janetywera mepyawamũ rakue. 'Ga kutugamũ 'ga ry ojeko'woka 'ga wi rakue. Aiporamũ futat 'ga owy reko'wogukaa janetywer awi jane pireitawamũ.

¹³ Jejui 'ga jukaara 'gã nopoiri futari ymãwarer awi. “Jarejuwarete 'ga je'eg ymaner imũ etee futat jane mama'e apoi”, 'jau 'gã ajaupe. A'eramũ 'gã Jejui 'ga rerawau enuẽma amunaw awi, 'ga rerekou tyweaete 'ga rerekoemã pype 'gã 'ga jukau. A'eramũ ki jane jarepoia ymãwarer awi.

Jejui 'ga rerowiar awi kasi sapoir ine. 'Ga 'jawe futat nipo 'gã jane rereko tyweretei 'ga rerowiar are. 'Ga 'jawe futat nipo 'gã jane pe'au ojewi. Tene ki 'gã jane rereko tyweri. Tene 'gã jane pe'ai ojewi. A'ere kasi pepoit futat 'ga rerowiar awi ne. 'Ga ree 'gã jarejereko tyweramũ jane jarejuagamũ 'ga 'jawerimũ etee futat. ¹⁴ Anure nipo 'auwara janerupawa ateepawamũ. A'eramũ jane jareoweramũ ywag ipe Jarejuwarete 'ga pyri. Peu jane oi nakwaparimũ ete rũi jarejemogyau. Peuwara janerupawa nateepawi futari. ¹⁵ A'eramũ ki jane Jarejuwarete 'ga muorypa ee. Jejui Kristu 'ga jane erowiaa jarejemogyau. A'eramũ 'ga jane katu'oka jane mogyau wemiayuwamũ. A'eramũ jane Jarejuwarete 'ga muorypa ee. Judeu 'gã 'ã weymawa jukau iapyau Jarejuwarete 'ga muorypawamũ rakue. A'ere jane nanarũi 'ga muorywi. Jareje'eg imũ te jane 'ga muorywi. “Ene 'ã ore'wyriararetea. Eja'yra 'ga erejukaukat 'gã nupe, oretywera mepyawamũ. A'eramũ ore ene muorypa ee”, 'jau ki jane 'ga upe, 'ga muorypa ee. ¹⁶ Jarejuee jarejejuka esage re nanẽ jane 'ga muorypa jarejemogyau nũ. Jarejopoaramũ nanẽ jane 'ga muorypa ee nũ. A'eramũ ki pejepoire'ema pejuee pejeporomutar awi.

¹⁷ Pẽ'wyriara 'gã 'ã ojejuka esage pẽ nee, pẽ mu'jau Jarejuwarete 'ga remifutar are. A'eramũ ki pẽ 'gã je'ega renupa te. Mama'ea pẽ iapou pejējupe 'ga 'eawer imũ etee. Anure nipo 'gã pẽ nee opota'waawera mome'ui Jarejuwarete 'ga upe. A'e are 'gã opota'wa esageramũ pẽ nee. A'eramũ ki pẽ 'gã je'ega renupa. Oje'ega pẽ enuw ire 'gã mama'e apoi wekõẽãjamũ. Kasi 'gã oje'ega

renuwe'emamũ 'gã 'arasigamũ akou pẽ nee ne. A'eramũ nipo pẽẽ nanẽ peje'arasigamũ pejejemogyau nũ. Janeruwarete 'ga nipo pẽ nerekou tyweaete ee. A'eramũ nipo pẽẽ peje'arasigamũ pejejemogyau.

¹⁸ Pejeje'ega ki pemono Jarejuwarete 'ga upe je ree pejeojere'emamũ. 'Ga remifutar imũ etee futat 'ã jeparuapoweramũ mama'e are. A'eramũ je tepy'a'wyre'emamũ tekou tejemiapofer are. ¹⁹ 'Awamũ je 'i pẽ nupe: Pejeje'ega ki pemono Jarejuwarete 'ga upe je ree. “Emurukat 'ga oree”, 'jau ki pẽẽ 'ga upe je ree. A'eramũ nipo 'ga je monou pẽ pyri kamẽsĩete.

²⁰ Sã'ã karupa'mĩ are omaenun ma'e 'gã maenun esagea karupa'mĩ are. Nan tee futat Janejararete 'ga, Jejui 'ga maenun esagei wemiayuw are. Jane ree 'ga jejukaukari 'gã nupe, owy reko'wogukari 'gã nupe. A'ere 'ã Janeruwarete 'ga 'ga moferawi rai'i nũ. A'eramũ Janeruwarete 'ga Jejui 'ga jane erowiarãmũ janetywera moia jane wi. “Teja'yra 'ga manũ re je 'ga rerowiaara 'gã katu'ogi, 'gã tywera moia 'gã nui, 'gã mogyau tejemiayuwamũ”, 'jau Janeruwarete 'ga rakuẽ. Aipoa 'ga je'eg yaua futat. Jejui 'ga moferapara 'ga jane mopy'ata'wara. ²¹ 'Ga upe je teje'ega monoi pẽ nee. “Mama'e esage apoara 'gã nupe emono 'gã nemifutara. A'eramũ 'gã mama'e esage etee iapou eneremifutar imũ. 'Gã poarukaa Jejui Kristu 'ga upe. Jejui 'ga opoaramũ nipo 'gã mama'e apoi eneremifutar imũ etee futat. A'eramũ nipo ene eku'iramũ 'gã nee”, 'jau je 'ga upe pẽ nee. A'eramũ ki jane Jejui Kristu 'ga muorypa jareojere'emamũ, 'jau je pẽ nupe.

²² Pěẽ jerewirera 'jawe jee. Kũjãmeramũ pěẽ pe-
jejemogyau jerenyra 'jawe jee. A'eramũ je teje'ega
kwasiaa ka'aran are pẽ maku'iawamũ. Natuwiiuu
rũi je ikwasiari pẽ nupe. Ka'aran kwasia'ria te
je aapo imonou pẽ nupe. A'eramũ ki pěẽ jeje'ega
renupa.

²³ Timoteo 'ga Jejui 'ga werowiat jane 'jawe.
A'eramũ 'ga akou janerewirera 'jawe janee.
A'eramũ je 'ga mome'wau pẽ nupe. 'Awamue
'gã 'ga renuẽma moromunepaw awi rai'i.
Teoe'emaue 'ga rur ire nipo je 'ga rerooi tejeupi
pẽ pyri.

²⁴ Teje'ega je amono Jejui 'ga rerowiaara 'gã
'wyriara 'gã nupe, 'gã futaa. Jarejuwarete 'ga
remiayuwa 'gã nupe najuejue etee futat je teje'ega
monoi 'gã futaa. Itari ywy awi janerewirera 'gã
amũ nuri rakue. 'Gã nanẽ oje'ega monou pẽ nupe,
pẽ futaa nũ.

²⁵ Jarejuwarete 'ga resagea pẽ nerekoa je afutat.
Kweramũ etee jeje'ega.

Janeruwarete 'Ga Je'eg
New Testament in Kayabí (BR:kyz:Kayabí)

copyright © 2012 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Kayabí

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2012, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Kayabí

© 2012, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-27

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files
dated 29 Jan 2022
4079b71d-584e-51a5-ad2a-7eb18ed8c7d4